

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА МАГІСТРА**

на тему: **«Російсько-українська війна в зовнішній політиці США»**

Виконав:

здобувач вищої освіти 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
ОПП «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
Мірошниченко Ілля Володимирович

Керівник:

кандидат політичних наук,
Солових Євгенія Миколаївна

Рецензент:

кандидат соціологічних наук,
Зінчина Олександра Борисівна

ХАРКІВ – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИКИ США ЩОДО УКРАЇНИ	8
1.1. Русоцентрична політика уряду Дж. Г. У. Буша в умовах розпаду СРСР .	8
1.2. Перехід до стратегічного партнерства за адміністрації Б. Клінтона	14
1.3. Зміна основних пріоритетів зовнішньої політики США за уряду Дж. У. Буша.....	19
1.4. Зовнішня політика США щодо України за стратегії перезавантаження американсько-російських відносин за уряду Барака Обама	23
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США В УМОВАХ АКТИВНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	31
2.1. Зміни в зовнішній політиці уряду Б. Обама через початок російської агресії проти України.....	31
2.2. Зовнішня політика уряду Д. Трампа щодо України та Росії у 2017-2021 рр.....	39
2.3. Зовнішня політика уряду Дж. Байдена та зміни в ній за умов повномасштабної війни між Україною та Росією	44
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ КЛІМАТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШУ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ США ЩОДО УКРАЇНИ	57
3.1. Вплив міжпартійного протистояння на впровадження зовнішньої політики США	57
3.2. Прогнозування майбутньої зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа та потенційні засади формування подальших американсько-українських відносин.....	61
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. Протягом усього періоду незалежності України ключову роль в її розвитку відігравали її відносини з США. США мають значний вплив на процес формування та реалізації як зовнішньої, так і внутрішньої політики України. Це робить вивчення зовнішньої політики США особливо важливим для подальшого планування зовнішньополітичної стратегії України.

В умовах повномасштабної війни між Росією та Україною зовнішня політика США набуває особливого значення, оскільки вона великою мірою визначає здатність України захищати власну суверенність та незалежність. Починаючи з 24 лютого 2022 року, постійна військова та фінансова підтримка України з боку США є обов'язковою умовою для продовження оборони України від російської агресії.

Проте, наразі підтримка США військових зусиль України опинилась у невизначеності через результати президентських виборів у США. Перемога Д. Трампа поставила під питання сам факт отримання подальшої підтримки США. Україна мусить або знайти шляхи продовження співпраці з США за нової адміністрації, або розглядати свої можливості в майбутньому, в якому вона втратить підтримку свого найбільшого та найважливішого союзника. Проте прогнозування зовнішньої політики Д. Трампа неможливе у вакуумі, оскільки вона є продуктом процесу розвитку зовнішньої політики США протягом усього періоду існування незалежної України.

Усе це зумовлює актуальність вивчення процесу еволюції американсько-українських відносин від розпаду СРСР та здобуття Україною незалежності і до теперішнього часу.

Ступінь наукової розробленості теми. В українській наявна велика кількість досліджень на тему зовнішньої політики США щодо України, проте тематика американсько-українських відносин на сучасному етапі вимагає додаткової обробки. Науковою розробкою та удосконаленням зовнішньої

політики США щодо України на різних етапах займалися такі вчені, як О. Гарань, Н. Городня, А. Худолій, Д. Лакішик, О. Кондратенко, М. Ялі, , М. Лимар, В. Пашков. С. Дорош, , І. Тихоненко, Ю. Котляр, О. Івасечко та інші. Серед закордонних дослідників до тематики американсько-російських відносин звертались З. Бжезинський, Т. Кузіо, С. Кокор, Р. Деєрмонд, А. Ослунд, В. Мореллі, С. Пайфер та інші.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні змін у зовнішній політиці США під впливом російської агресії проти України та прогнозуванні її подальшого розвитку.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- розглянути процес формування зовнішньої політики США щодо України від розпаду СРСР та до початку російської агресії у 2014 році;
- визначити зміни в політиці адміністрації Б. Обама під впливом початку російської агресії у 2014 році;
- розкрити особливості зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа за його першої каденції;
- з'ясувати зміни в зовнішній політиці США після початку повномасштабної війни між Україною та Росією;
- дослідити вплив міжпартійного протистояння на впровадження зовнішньої політики США під час російсько-української війни;
- спрогнозувати зовнішньополітичний курс адміністрації Д. Трампа щодо України.

Об'єктом дослідження є американсько-українські відносини.

Предметом дослідження є зовнішня політика США щодо України в контексті російської агресії.

Теоретико-методологічна база дослідження. Задля реалізації мети та розв'язання основних завдань кваліфікаційної роботи магістра були використані різноманітні методи дослідження, серед яких слід виокремити такі: аналіз та історичний метод, за допомогою яких було досліджено історію становлення американсько-українських відносин; синтез – через офіційну,

довідкову та інформацію з різних наукових джерел було досліджено вплив російської агресії на формування зовнішньої політики США. Прогностичний метод був використаний у підрозділі 3.2 «Прогнозування майбутньої зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа та потенційні засади формування подальших американсько-українських відносин» для визначення подальшої зовнішньої політики США в умовах російсько-української війни. Соціологічний метод був використаний в підрозділі 3.1 «Вплив міжпартійного протистояння на впровадження зовнішньої політики США під час російсько-української війни» для визначення ступеню підтримки України з боку прихильників Республіканської та Демократичної партій США.

Інформаційною базою цієї кваліфікаційної роботи є матеріали наукових праць українських та зарубіжних вчених, новинних та аналітичні статті у мережі Інтернет, тексти міжнародних договорів між Україною та США, дописи в соціальних мережах, зокрема, соціальній мережі X, аналітичні матеріали офіційних сайтів, зокрема, Державного департаменту, Служби досліджень Конгресу та Міністерства оборони США.

Практичне значення отриманих результатів. Рекомендації та висновки, розроблені автором у цьому дослідженні, можуть бути використані органами державної влади України, міжнародними урядовими та неурядовими організаціями, що здійснюють функції чи дослідження в зазначеній сфері; при підготовці навчального контенту в рамках освітньо-професійної програми підготовки магістрів «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії», зокрема дисциплін «Зовнішня політика великих держав», «Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку», «Регіональні системи міжнародних відносин», а також для підготовки бакалаврів ОПП «Міжнародні відносини» з навчальної дисципліни «Аналіз зовнішньої політики», що викладаються у Харківському національному університету імені В. Н. Каразіна.

Апробація результатів дослідження здійснена у вигляді публікації тез наукової доповіді на тему: «Зовнішня політика США щодо України в умовах

російсько-української війни» для участі у Всеукраїнському науково-практичному круглому столі «Стратегічні напрями зовнішньої політики та дипломатії країн світу», що було організовано кафедрою міжнародних відносин ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 21 листопада 2024 року.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 72 найменування. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки, з яких основного тексту – 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИКИ США ЩОДО УКРАЇНИ

1.1. Русоцентрична політика уряду Дж. Г. У. Буша в умовах розпаду СРСР

Офіційні дипломатичні відносини між Україною та США було встановлено 1992 року, після здобуття Україною незалежності. Проте, Україна опинилася в центрі уваги американської зовнішньої політики під час розпаду Радянського Союзу. На той час політика президента США Джорджа Буша була спрямована на нормалізацію відносин з СРСР, а Стратегія національної безпеки США 1990 року проголосила перехід від стримування СРСР до його інтеграції в міжнародну систему як конструктивного партнера. США розглядали СРСР як потужного потенційного партнера, співпраця з яким дозволить забезпечити безпечніший світовий порядок та значний поштовх до пришвидшення технологічного та економічного розвитку світу. [54] США підтримували залучення СРСР у міжнародні організації та реформування економіки та політичного апарату СРСР. Національна стратегія США за 1991 рік наголошує на необхідності фундаментальних інституційних реформ в структурі СРСР та готовність США надавати допомогу в цьому процесі [55]. Кризу, що передувала розпаду Радянського Союзу, США розглядали як перешкоду для реформування політичних та економічних інститутів СРСР і встановлення нового світового порядку. Крім того, націоналістичні рухи в радянських республіках розглядалися як загроза громадянської війни між сторонами, що володіють ядерною зброєю. Зокрема, Україна, яка володіла третьою за величиною у світі наступальною стратегічною ядерною зброєю, являла собою серйозну загрозу з цього погляду. Ці чинники мали великий вплив на реалізацію політики адміністрації Дж. Г. У. Буша щодо України в перші роки після розпаду і розвалу Радянського Союзу.

На тлі посилення народних рухів у радянських республіках навесні 1990 року політичні експерти США почали розглядати вірогідність дезінтеграції

СРСР. У жовтні 1990 року у Раді із зовнішніх справ організувала симпозіум з національних питань у СРСР, зосередившись на можливих проблемах, що можуть виникнути в разі розпаду СРСР. Експерти рекомендували посилити контакт між США і радянськими республіками, створити офіційну американську присутність у радянських республіках і надавати пряму допомогу не через центр. Відповідно до цієї рекомендації навесні 1991 року в Києві було відкрито консульство США. Проте, представники США в той же час зауважували, що цей крок не означав підтримку ідеї незалежності України з боку США. [4, с. 25]

Наприкінці липня 1991 року Дж. Г. У. Буш і М. Горбачов підписали в Москві договір СТАРТ-1, що передбачав скорочення стратегічного ядерного озброєння. Під час зустрічі з Дж. Г. У. Бушем М. Горбачов кілька разів згадував про Югославські війни для того, щоб переконати його в тому, що відокремлення України може привести до війни. Дж. Г. У. Буша був занепокоєний, що прагнення радянських республік до незалежності могло знищити здобутки М. Горбачова. Тому він особисто вніс декілька змін до своєї промови в Києві, які, на його думку, мали зробити її "чутливішою до проблем Горбачова". [2, с. 75]

Виступ Дж. Г. У. Буша в Києві в липні 1991 року яскраво віддзеркалив офіційну точку зору Вашингтона на Україну того часу: згідно з аналізом А. Худолія, у промові було два блоки, перший - про концепції, що стосуються колишнього Радянського Союзу, другий - про питання незалежності України.

Основними поняттями першого блоку були «економічні реформи», «радянський народ» і «СРСР»; для адміністрації Дж. Г.У. Буша збереження СРСР мало першорядне значення. Найпоширенішими поняттями, пов'язаними з Україною, були «свобода», «український народ», «Україна» і «підтримка України з боку США». Негативні поняття включали «український націоналізм» і «неприйняття незалежності України». США обіцяли не втручатися у внутрішні справи України і підтримувати її, але за умови, що Україна залишиться у складі СРСР.

Сама промова була суперечливою: президент Дж. Г.У. Буш назвав

Україну мостом між Європою та Азією. Також він підтримав М. Горбачова, оскільки, на думку Дж. Г.У. Буша, його політика привела до свободи, демократії та економічної незалежності. Попри тематику свободи, текст промови Дж. Г.У. Буша містив ідеї, неприйнятні для українців:

- у ній містилася данина поваги Михайлу Горбачову, популярність якого в СРСР і на Україні на той момент перебувала в критичному занепаді;

- висловив підтримку уряду СРСР;

- найважливішим елементом промови був заклик до України відмовитися від шляху незалежності: «Але свобода - це не те ж саме, що незалежність. Американці не будуть підтримувати тих, хто прагне незалежності для того, щоб замінити віддалену тиранію на місцевий деспотизм. Ми не будемо допомагати тим, хто сприяє самовбивчому націоналізму, замаскованому на етнічній ненависті».

- Джордж Буш назвав українців радянськими людьми попри спроби українців здобути незалежність і позбутися радянської спадщини;

- він висловив солідарність із радянським народом і закликав українців залишатися частиною Радянського Союзу. [26, с. 54]

В українському парламенті склалася двояка позиція щодо промови американського президента. Комуністична більшість ставилась до виступу Дж. Г. У. Буша з прихильністю, в той час як демократична опозиція його засудила. [14, с. 36] За словами колишнього посла України до США Юрія Щербака, «з погляду історії, це, об'єктивно, була одна з найневдаліших промов, проголошених коли-небудь будь-яким президентом США, оскільки подальші події майже негайно зробили її безглуздою, позбавленою будь-якого політичного сенсу і виставили Буша на посміховисько». [30] Американські журналісти New York Times прозвали цю промову «Chicken Kiev Speech», або «Котлета по-київськи».

Після невдалого путчу в серпні 1991 року позиції Горбачова значно послабилися, що, своєю чергою, позначилося на зовнішній політиці США. Адміністрація Буша розділилася на дві групи: перша, включно з президентом

Бушем, продовжувала підтримувати М. Горбачова, а друга, під керівництвом міністра оборони Д. Чейні, підтримувала Б. Єльцина, чий позиції зміцнилися в результаті перевороту, і передбачала швидкий розпад Радянського Союзу. [4, с. 26].

Зміна позиції США щодо незалежності України відбулась у листопаді 1991 року, коли 20 листопада 1991 року Сенат схвалив резолюцію, що закликає Дж. Г. У. Буша визнати незалежність України, якщо всеукраїнський референдум 1 грудня підтвердить проголошення незалежності українським парламентом. Водночас експерти з ядерної безпеки висловлювалися на користь Союзу Радянських Республік, вважаючи, що розпад СРСР суперечить інтересам США. Адміністрація Буша стала схилитися до визнання незалежності республік за певних умов. [4, с. 26]

27 листопада 1991 року відбулась зустріч Дж. Г. У. Буша з групою американців українського походження, під час якої він повідомив їм, про визнання урядом США незалежності України у випадку схвалення її більшістю населення України, при чому це визнання не залежатиме від схвалення М. Горбачовим. Проте, обов'язковою умовою для визнання США незалежності України було її визнання Росією. Таким чином, це рішення адміністрації Дж. Буша відобразило, перш за все, нове ставлення до Росії, що була очолена Б. Єльциним. Це була не тільки згода Сполучених Штатів на розпад Радянського Союзу, а й вибір на користь Б. Єльцина. [4, с. 26]

На цьому етапі пріоритетом адміністрації Дж. Г. У. Буша було уникнення погіршення українсько-російських відносин для забезпечення мирної дезінтеграції СРСР та перешкодження сценарію «Югославії з ядерною зброєю». Після схвалення незалежності України референдумом, США погодились визнати її незалежність за певних умов. Найважливішою була вимога до України, за якою вона мала позбутися ядерної зброї, що залишилась на її території після розпаду СРСР. [26, с. 56]

Після того, як лідерами України, Білорусі та Росії був підписаний договір про створення Співдружності Незалежних Держав 8-9 грудня 1991 року, Б.

Сльцин звернувся до Дж. Г. У. Буша за підтримкою США, ще до того, як він повідомив про це М.Горбачову. Незважаючи на відмову М. Горбачова визнати СНД як легітимне утворення, Дж. Г. У. Буш підтримав його, оскільки, на думку Дж. Бейкера, воно могло слугувати механізмом посередництва в конфліктах між новими державами на пострадянському просторі [4, с. 27]. 12 грудня Дж. Бейкер визначив такі пріоритети США щодо офіційного визнання нової пострадянської держави: 1) військова, особливо, ядерна безпека; 2) демократія; 3) ринкова економіка. [26, с. 56]

Незалежність України була офіційно визнана з боку адміністрації Дж. Г. У. Буша 25 грудня 1991 року; дипломатичні відносини були встановлені 3 січня 1992 року; з 1992 року США почали брати участь в економічній допомозі, яку європейські країни надавали пострадянським державам для полегшення їх переходу до ринкової економіки; у січні 1992 року, щоб запобігти гуманітарній катастрофі, США організували Координаційну конференцію з питання надання допомоги незалежним країнам. У результаті було розпочато операцію «Надання надії» з постачання до пострадянських країн продовольства, палива і медикаментів. Україна була однією з країн, які отримали цю допомогу. Підтримка США країн СНД, в тому числі України, базувалась на "Акті на підтримку свободи Росії та інших євразійських демократій, що виникають" (FREEDOM), який набув чинності в жовтні 1992 року [4, с. 27].

Після дезінтеграції Радянського союзу в США сформувались 2 підходи до пострадянських держав: «поміркований» та «радикальний глобалізм» . Поміркований глобалізм був спрямований перш за все на розвиток відносин між США та Росією. За цим підходом, найбільшою небезпекою для інтересів США була слабка Росія. Заходи з її ізолювання або послаблення були ризикованими, оскільки образа з боку Росії може привести до розвитку агресивного націоналізму та підштовхнути Росію до ворожнечі з Європою та США. Представники цього напрямку визнавали провідну роль Росії у розпалі СРСР, а також акцентували необхідність дотримання поваги до її інтересів в пострадянському регіоні. Вони вважали, що демократична Росія є передумовою

демократичного реформування інших держав СНГ. [5, с. 70]

Тим часом, радикальний глобалізм привертав увагу до необхідності активної підтримки інших держав, окрім Росії. Представники цього напрямку робили акцент на ненадійності Росії та потенційній небезпеці збільшення контролю Росії над іншими пострадянськими державами та відтворення її сфери впливу. Вони вказували на Україну як ключову державу у відносинах між Росією та Європою, та вважали її становище визначальним для майбутніх відносин між ними. [5, с. 70]

В перші місяці після дезінтеграції Радянського союзу, США застосовували підхід формування відносин з Росією, ідентичний з підходом до відносин із СРСР. Адміністрація Дж. Г. У. Буша розглядали Росію як єдину державу-наступницю СРСР. Зокрема, перспективним напрямком співпраці вважалося співробітництво в оборонній сфері. Найважливішими питаннями американсько-російських відносин в 1992 році була ядерна зброя та економічна допомога. Вашингтон покладався на Росію в надії на швидкий успіх розпочатих в ній демократизаційних реформи. Вважалося, що результат демократичного перетворення Росії визначатиме успішність перехідного періоду і в інших минулих радянських республіках, в тому числі в Україні. В питаннях ядерної безпеки адміністрація США притримувалась думки, що серед пострадянських держав Росія має залишитись єдиною ядерною державою, оскільки це дозволяло уникнути сценаріїв безконтрольного розповсюдження ядерної зброї. [4, с. 27]

Відносини з Україною в основному обмежувалися політикою ядерного роззброєння. США разом із Росією тиснули на Україну з метою примусу до виконання нею зобов'язань з ліквідації радянської ядерної зброї. У відповідь український уряд чинив опір, пов'язуючи проблему подальшого збереження суверенітету і незалежності від Росії з втратою ядерної зброї. Непослідовна політика України в цьому питанні завдала шкоди її репутації на міжнародній арені. У результаті в очах американського населення, а також експертів із питань обмеження ядерних озброєнь, Україну було прирівняно до таких держав,

як Північна Корея, Ірак, Лівія. [2, с. 78]. Загалом, протягом 1992–1993 років американсько-українські відносини були на дуже низькому рівні. Уряд США розглядав запровадження санкцій проти України у випадку неможливості узгодити ядерне питання з її урядом. [6, с. 58]

Т. Кузіо охарактеризував політику адміністрація Дж. Г. У. Буша стосовно України як «незацікавленість». Дослідник звернув увагу на закономірність, за якою при незацікавленості або розчаруванні в Україні США формує ближчі відносини з Росією, та, навпаки, при незацікавленості або розчаруванні в Росії США формує ближчі відносини з Україною. [50, с. 21] В політиці адміністрації Дж. Г. У. Буша Росія була важливим партнером в сфері оборони та ядерної безпеки, в той час як увага до України обмежувалась проблемами її ядерного роззброєння без урахування інших сфер співпраці, що гальмувало розвиток американсько-українських відносин.

1.2. Перехід до стратегічного партнерства за адміністрації Б. Клінтона

Б. Клінтон став президентом США в 1993 році. На початку 1993 року адміністрація Клінтона дотримувалась жорсткої політики її попередника стосовно України. Проте, до кінця 1993 року американсько-українські відносини почали теплішати. Водночас відносини між США і Росією почали погіршуватися через зростаючі антидемократичні тенденції в Росії. Росія на той час почала перехід до більш жорсткої політики встановлення свого лідерства пострадянському регіоні з прагненням відтворити свій колишній вплив на світові події. [25] Зміни в Росії підвищили значення України в зовнішньополітичній стратегії США, що підштовхнуло адміністрацію Б. Клінтона до перегляду її підходу до України.

Розгляд змін в політиці США щодо України розпочався на початку 1993 року. Основні елементи політики залишилися незмінними: продовжувати чинити тиск на Україну, щоб підштовхнути її до виконання своїх зобов'язань і

надавати фінансову допомогу для цієї мети. Однак думки про те, як досягти мети виконання Україною зобов'язань із роззброєння, розходилися: розширити політику співпраці чи посилити тиск на Україну. Перегляд завершився рішенням залучити Україну до широкої дискусії щодо покращення економічних, політичних і безпекових зв'язків, впровадження яких було б пов'язане з вирішенням ядерної проблеми. [45, с. 110]

У травні 1993 року для обговорення подальших американсько-українських відносин до Києва прибув посол США з особливих доручень С. Телботт. Дискусії між Україною та Сполученими Штатами були зосереджені не лише на невирішених ядерних питаннях, а й на економічній допомозі, розширенні військових і оборонних зв'язків та відновленні політичних відносин між Сполученими Штатами та Україною. [45, с. 110] Після цього відбувся візит міністра оборони США Л. Аспіна у червні 1993 року, який представив у Києві пропозиції США щодо забезпечення міжнародного нагляду за процесом демонтування, переміщення та розподілу ядерних боеголовок. [26, с. 59] У липні міністр оборони України Морозов відвідав Вашингтон і пообіцяв співпрацю з демонтування ядерної зброї. Потім були проведені регулярні дипломатичні переговори та обмін листами, а в жовтні відбулися переговори з економічних, військових, політичних і оборонних питань. На час візиту до України державного секретаря У. Крістофера в жовтні 1993 року українсько-американський міждержавний діалог був повністю відновлений. [45, с. 110]

14 липня 1994 року між Л. Кравчуком, Дж. Г. У. Бушем та Б. Єльцином була підписана Трестороння заява про знищення української ядерної зброї. Серед пунктів цієї угоди особливе значення мали наступні: 1) президенти цих держав погодились із важливістю розвитку взаємовигідних всебічних відносин економічного співробітництва. У зв'язку з цим вони вітали намір адміністрації Дж. Г. У. Буша надати допомогу Росії та Україні в процесі формування ефективної ринкової економіки; 2) президенти визнали важливість компенсації Україні, Казахстану і Білорусі вартості збагаченого урану для ядерних боєприпасів, що знаходились на їх території. Були вироблені домовленості

щодо надання їм справедливої та своєчасної компенсації у зв'язку із вивезенням ядерних боєприпасів з їхніх територій до Росії для подальшого розкомплектування; 3) було прийнято рішення про одночасні дії з вивезення ядерних боєприпасів з України та надання компенсації у вигляді палива для атомних електростанцій; 4) Б. Єльцин і Б. Клінтон повідомили Л. Кравчука про їх готовність надати Україні гарантії безпеки після набуття чинності Договору СНО-1 і участі Україна в ДНЯЗ як без'ядерної держави; 5) Б. Клінтон підтвердив зобов'язання США надати технічну і матеріальну допомогу для безпечного й надійного демонтажу ядерної зброї та збереження її компонентів. Згідно з програмою Нанна-Лугара президент США дав згоду передати Росії, Україні, Казахстану і Білорусі допомогу у розмірі майже 800 мільйонів доларів, серед яких 175 мільйонів призначалось Україні. [6, с. 60]

Підписання Тристоронньої заяви стало початком новому етапу в американсько-українських відносинах— «стратегічного партнерства». 22 листопада 1994 року була підписана Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва, в якій відносини між двома державами були охарактеризовані як «міцне партнерство» та містився список з 10 пунктів, що визначали засади, цілі та основні напрямки двостороннього співробітництва. [15, с. 52] 11-12 травня 1995 року Б. Клінтона прибув до Києва з офіційним візитом, в результаті якого була підписана спільна заява, в якій США висловили підтримку демократичним і ринковим перетворенням в Україні та її інтеграції до європейської і світової спільнот. [26, с. 62] В ході візиту була прийнята Спільна заява про підтримку Сполученими Штатами процесів демократичних і ринкових перетворень в Україні, її політичного суверенітету, територіальної цілісності та інтеграції в європейське і світове суспільство. За цими домовленостями передбачалась допомога США у 1996 році в розмірі 1,3 мільярдів доларів. Окрім того, важливим було підписання Угоди про міжнародну торгівлю в галузі комерційних послуг із космічних запусків. [38, с. 14]

У формуванні відносин між США та Україною важливу роль грав

Українсько-американський консультативний комітет — недержавна організація, до якої були залучені відомі українські та американські громадсько-політичні діячі. На засіданні комітету у 1995 році було визначено можливі напрямки українсько-американського партнерства, а саме:

- посилення співпраці Україна-НАТО;
- розвиток відносин з Росією;
- проведення політичних консультацій в центральноевропейській зоні стратегічного партнерства;
- посилення цивільного контролю над ЗСУ з метою наближення України до стандартів НАТО;
- покращення інвестиційного клімату України;
- прискорення реструктуризації та приватизації енергетичного та сільськогосподарського секторів української економіки;
- сприяння США вступу України до Світової Організації Торгівлі [28, с. 197].

У лютому 1996 року було створено українсько-американську міждержавну комісію Кучма-Гор. 20 травня 1996 року в Білому було прийнято меморандум щодо параметрів комісії, яка мала складатися з 4 комітетів:

- із питань зовнішньої політики;
- із питань безпеки;
- із проблем торгівлі та інвестицій;
- із питань стабільного економічного співробітництва. [28, с. 197]

В жовтні 1996 року відбувся візит міністра закордонних справ Г. Удовенка до Вашингтона, під час якого відносини США та України були охарактеризовані як «стратегічне партнерство»; у комюніке НАТО на рівні міністрів у грудні 1996 року обидві сторони висловили підтримку політичних та економічних реформ України з боку альянсу й визнали, що незалежність, територіальна цілісність та суверенітет України мають життєво важливе значення для стабільності й безпеки Європи. Україна також приєдналася до режиму контролю за ракетними технологіями, широко розширила оборонні та

військові контакти зі США, НАТО та іншими західними країнами, взяла активну участь у місіях IFOR та SFOR у Боснії. [45, с. 114]

Україна в цей період зайняла важливе місце в зовнішньополітичній стратегії адміністрації Б. Клінтона. За аналізом Є. Камінського, чинниками уваги США до України були: розуміння ускладнення ситуації в Європі після закінчення Холодної війни, та набуття Україною важливого значення через її розташування в центрі Європи; поступове збільшення великодержавницьких амбіцій у політичному житті Росії; погодження з ідеями З. Бжезінського про те, що повернення України під російський контроль фактично відродить Російську імперію; розуміння того, що безпекове становище у Східно-Центральній Європі пов'язане зі стабільним розвитком України. [5, с. 70]

Проте, в останні три роки другого президентського терміну Б. Клінтона (1998-2000 роки) в американсько-українських відносинах з'явилася певна напруженість. А. Худолій виділив ці роки як третій період відносин цих держав – розчарування Заходу. [26, с. 63] Напруженість у відносинах мала декілька причин. По-перше, це було викликано невідповідністю риторики президента Л. Кучми про його внутрішню та зовнішню політику та реальних дій його адміністрації. США були розчаровані занадто повільним темпом позитивних змін в Україні. Сполучені Штати намагалися якомога швидше вийти зі стадії матеріальної підтримки Україні і перейти до тієї стадії, на якій розвитку економічних відносин США та України за рахунок природних інтересів американського приватного капіталу. Однак Україна не змогла забезпечити сприятливий інвестиційний клімат для закордонних інвесторів. Через часті зміни уряду, непослідовну економічну політику, широко розповсюджену корупцію, політичну нестабільність та гучні скандали, пов'язані з її урядом, США втратили довіру в потенціал України як стратегічного партнера. [25]

Розчарованість США проявилась у відході України на задній план в зовнішній політиці США. Адміністрація Б. Клінтона вимагала від України інтенсивніших реформ, при цьому обмежуючи фінансову допомогу в якості стимулу для їх проведення. Протягом періоду з вересня 1999 по грудень 2000

року Україна не отримувала будь-якої форми допомоги від МВФ. [25]

Кінець цього етапу україно-американських відносин співпав із закінченням президентського терміну Б. Клінтона. Під час свого останнього візиту до України він звертав увагу на необхідність більш рішучого проведення політичних і економічних реформ. Б. Клінтон мав на увазі, що поглиблення відносин між Україною та Сполученими Штатами буде можливим лише тоді, коли Україна впорається зі своїми внутрішніми проблемами. [26, с. 64]

1.3. Зміна основних пріоритетів зовнішньої політики США за уряду Дж. У. Буша

Наступний період американсько-українських відносин, визначений А. Худолієм як «зміна пріоритетів», охоплює 2001-2013 роки. [27, с. 117] Зовнішня політика Дж. У. Буша перебувала під великим впливом значних подій того часу. Відповідно до цих подій, зовнішню політику адміністрації Дж. У. Буша стосовно України можна поділити на 2 етапи.

Перший етап тривав протягом періоду від 2001 по 2004 рік. Протягом цього часу головним питанням стратегії зовнішньої політики США була контртерористична операція в Іраку. Основна увага адміністрації Дж. У. Буша була перенесена на Афганістан та країни Близького Сходу, в той час як пострадянський регіон відійшов на другий план. [3, с. 113] На фоні зміни пріоритетів, разом із кризою у відносинах із Україною, відносини з Україною набули «безсистемного, ситуативного характеру, без усвідомлення їхніх довготривалих наслідків» [6, с. 70] Для адміністрації Дж. У. Буша, без здійснення реформ геостратегічне положення України втрачала свою цінність. [27, с. 117]

Протягом періоду 2001-2004 років в американсько-українських відносинах зберігалась напруженість. У квітні 2002 року американсько-українські відносини погіршилися після звинувачення США України у продажу систем аеропостереження «Кольчуга» Іраку. 24 вересня, у відповідь на продаж

військової техніки США заморозили пакет фінансової допомоги Україні на суму 55 мільйонів доларів. [25] Зовнішня допомога США Україні скоротилася майже вдвічі з 229 мільйонів доларів у 2001 році до 125 мільйонів доларів у 2002 році. Перед самітом НАТО в Празі 2002 року конгресмен США та співголова Українського кокусу Б. Шаффер написав листа Бушу II, закликаючи його не зустрічатися з Кучмою під час саміту. У листі зазначалося, що Кучма чітко висловив свій намір порушити санкції ООН, запроваджені в Іраку. Б. Шаффер писав, що поведінка Кучми була нерозсудливою і він безпосередньо загрожував життю американських солдатів і їхніх союзників. Б. Шаффер також закликав Дж. У. Буша ізолювати Кучму та його оточення, одночасно покращуючи відносини з іншими українськими посадовцями. [61, с. 393]

При цьому, незважаючи на кризу американсько-українських відносин, США продовжували офіційно підтримувати думку про важливість геополітичного становища України та неприйнятність її вступу до російської сфери впливу. На думку американських політологів, така зміна зовнішньополітичного курсу України принесла би за собою жахливі геополітичні наслідки для Європи. [15, с. 54]

«Помаранчева революція» посприяла значному покращенню американсько-українських відносин. Вона відновила інтерес американських політиків в Україні, які, з одного боку, сподівались на проведення новим прозахідним урядом реформ, які сприятимуть її євроінтеграція, та, з іншого, могла бути інструментом впливу на подальші відносини між Росією та Заходом. [26, с. 66] Ця подія співпала зі зміною в зовнішньополітичній стратегії Дж. У. Буша під час його другої адміністрації, за якою пріоритетною стала боротьба з антидемократичними режимами і підтримка молодих демократій. [3, с. 115]

Протягом президентських виборів в Україні 2004 року США офіційно не давали перевагу жодному кандидату. Вони наголошували на вільних і справедливих виборах. Після звинувачень у фальсифікації виборів уряд США негайно засудив їх. Після того, як Путін привітав Януковича з перемогою, адміністрація Буша направила скаргу послу Росії у США. Після рішення

Верховного суду України 24 листопада про повторне проведення виборів, США надали додаткові три мільйони доларів на фінансування виборів 26 грудня для «підтримки спостерігачів за виборами, післявиборчого опитування, паралельного підрахунку голосів, навчання членів виборчих комісій та програм навчання виборців» на додаток до 13,8 мільйонів доларів допомоги, пов'язаної з виборами, яка вже була надано в 2004 році. 22 січня 2005 року, ввечері напередодні інавгурації В. Ющенко, Дж. У. Буш особисто зателефонував Ющенку, щоб привітати його з перемогою та підтвердити підтримку України Сполученими Штатами. [61, с. 396]

У 2004 році про нормалізацію відносин між Україною та США свідчить велика кількість офіційних візитів:

1. візит голови Ради директорів Національного інституту міжнародних відносин США, колишнього державного секретаря М. Олбрайта 20-21 лютого 2004 року.

2. візит командувача Військово-повітряними силами США в Європі генерала Р. Фоглсона 10-12 березня 2004 року.

3. Візит першого заступника державного секретаря США Р. Армідеджа та заступника державного секретаря Е. Джонса 25-26 березня 2004 року.

4. Візит радникв держсекретаря США, колишнього посла Америки в Україні С. Пайфера 25-26 квітня 2004 року.

5. Візит колишнього радника президента США з питань національної безпеки З. Бжезінський 13-16 травня 2004 року.

6. візит Дж. У. Буша 20-21 травня 2004 року.

7. Візит головнокомандувача Об'єднаних Збройних Сил НАТО в Європі генерала У. Кларка 1-2 червня 2004 року.

8. Візит колишнього посла Сполучених Штатів при ООН Р. Холбрука 8-9 липня. [26, с. 65]

Програма американсько-українського політичного діалогу була започаткована в 2005 році на організаційному засіданні у червні та першому пленарному в листопаді. Завданням цього проекту було сприяння

демократизації України та формування реального стратегічного партнерства між двома державами. На паритетній основі було створено чотири робочі групи: із зовнішньої політики та національної безпеки, політики та управління, економіки та бізнесу, а також з інформаційної політики та ролі ЗМІ. [26, с. 67] Під час діяльності «Діалогу» була скасована поправка Джексона-Веніка щодо України, яка обмежувала фінансові та торговельні відносини США із країнами-порушниками прав людини.

Друга адміністрація Дж. У. Буша також активно просувала ідею інтеграцію України в НАТО. У 2007 році Дж. У. Буш. підписав «Акт про консолідацію свободи через НАТО», в якому була зазначена підтримка вступу України в НАТО, а також фінансова допомога програмам зближення з НАТО. [14, с. 39] 31 березня 2008 року в рамках Дорожньої карти була затверджені пріоритети співробітництва між Україною й США. Дорожня карта робить наголос на євроатлантичну інтеграції України та поглиблення співпраці з НАТО, а також подальшому сприянні членства України в НАТО. [23] У квітні 2008 року США підтримали надання Плану дій щодо членства в НАТО для України на Бухарестському саміті НАТО. [14, с. 39] Підтримка США членства України в НАТО була частково зумовлена погрозами Україні з боку Росії. Під час слухання в Сенаті 2008 року, Дж. Таунсенд ствердив, що російський тиск не може мати вплив на рішення України про співпрацю з міжнародними інституціями. Загалом слухання дійшли висновку, що План дій щодо членства для України необхідний як для визнання проведених нею реформ, так і для здійснення контролю над поширенням російського впливу в регіоні. [61, с.400]

Щоб стримати російську агресію в регіоні, адміністрація Дж. У. Буша прагнула підтвердити прихильність США до України і підписала Хартію стратегічного партнерства між США та Україною 19 грудня 2008 року. Хартія підтверджує гарантії безпеки і територіальної цілісності України та націлює сторони на зміцнення співробітництва і розширення рівня програм співробітництва в сфері оборони та безпеки між двома державами для запобігання глобальним загрозам світовій стабільності, а також на

модернізацію економічної, торговельної та енергетичної, зокрема газотранспортної, інфраструктури України, Підкреслюється важливість розвитку співробітництва в галузі диверсифікації та забезпечення безпеки джерел ядерного палива України та зниження рівня безпеки ядерних джерел в регіоні. Хартія підкреслила важливість реформування правової системи та правоохоронних органів, а також боротьби з корупцією для добробуту України. У ній наголошується на необхідності посилення підтримки демократичних перетворень та ефективного врядування для забезпечення подальшого політичного прогресу та прихильності України демократичному розвитку. [9, с. 326]

1.4. Зовнішня політика США щодо України за стратегії перезавантаження американсько-російських відносин за уряду Барака Обама

Вступ Б. Обама на посаду президента супроводжувався значними змінами в зовнішньополітичній стратегії США. Адміністрація Б. Обама успадкувала від попередньої адміністрації низку внутрішньо та зовнішньополітичних проблем, що потребували уваги. Коли Барак Обама вступив на посаду президента США, американська та світова економіки перебували в розпалі найгіршої фінансової кризи з часів Великої депресії 1929 року. Імідж США на міжнародній арені був на низькому рівні через війну в Іраку, що мало негативний вплив на відносини з їх союзниками та призвело до послаблення американського впливу. Відносини з Росією досягли найвищої напруги з часів Холодної війни після Грузинсько-російської війни 2008. Ядерна програма Ірану та небезпека отримання терористами ядерної зброї становила загрозу системі міжнародної ядерної безпеки. В цих умовах адміністрація Б. Обама потребувала нової зовнішньополітичної концепції. [36, с. 18]

Есе Б. Обама «Відновлюючи американське лідерство» від 2007 року є наглядним відображенням основних позицій його зовнішньої політики. В ньому

в якості головних напрямків своєї зовнішньополітичної стратегії він виділяє: виведення військ з Іраку та тиск на Ірак та Іран переважно за допомогою дипломатичних засобів впливу, співпраця з Росією в питаннях нерозповсюдження ядерної зброї, концентрування військових та дипломатичних ресурсів США в боротьбі з міжнародним тероризмом в Афганістані та Пакистані, поновлення міжнародних партнерств США, що були занедбані адміністрацією Дж. У. Буша, зокрема в Азії та Латинській Америці, підтримка в будівництві демократичних суспільств. При цьому в есе Україна не згадується, з чого можна зробити висновок про її низьку пріоритетність в зовнішньополітичному баченні Б. Обама. [56]

Коли Б. Обама став президентом США в січні 2009 року, двосторонні відносини між США та Росією були на найнижчій точці після російсько-грузинської війни 2008 року. Американсько-російські відносини погіршувалися протягом кількох років до конфлікту через суперечки в питаннях контролю над стратегічними озброєннями, протиракетної оборони та відносин НАТО з Україною та Грузією. На фоні прагнення співпрацювати з Росією в сфері ядерної безпеки адміністрація США взяла курс на «новий початок» відносин з нею. Під час конференції з безпеки в Мюнхені в лютому 2009 року тоді віцепрезидент США Дж. Байден вперше заявив про необхідність «перезавантаження» відносин між США та Росією. Водночас він зазначив, що «кожна європейська країна має право на участь у союзах, право на вибір свого шляху, зокрема у зв'язку з розширенням НАТО». США прагнули до співпраці з Росією в сфері контролю над ядерним озброєнням, проте не визнавали її сфери впливу в пострадянському просторі. Відновлення відносин із Росією було інструментом для досягнення таких пріоритетних завдань, як контроль за озброєнням, Іран і Афганістан. [8, с. 110]

Стратегія «перезавантаження» відносин дозволила сторонам досягнути низки домовленостей, що слугували інтересам цих держав. Найбільшим досягненням «перезавантаження» стала нова угода про стратегічні наступальні озброєння та скорочення ракетно-ядерних арсеналів (СНО-3), підписана в Празі

8 квітня 2010 року. Вона вимагала, щоб кожна сторона скоротила свої стратегічні сили до не більше ніж 1550 розгорнутих стратегічних боеголовок, 700 розгорнутих стратегічних носіїв та 800 пускових установок міжконтинентальних балістичних ракет і балістичних ракет підводних човнів і важких бомбардувальників. [58, с. 113]

Також зміцнився економічний діалог між Росією і Сполученими Штатами, в тому числі з питань високих технологій, інновацій та модернізації. Було підписано низку угод про науково-технічне співробітництво. Восени 2010 року Сполучені Штати і Російська Федерація завершили двосторонні переговори по СОТ, усунувши одну з головних перешкод на шляху вступу Росії до неї. Уряд Б. Обама також скасував санкції проти деяких російських компаній, які раніше були накладені за співпрацю з Іраном. Росія скасувала вимогу про обмеження політики США в області протиракетної оборони в рамках переговорів по СНО-3. Росія підтримала введення санкцій ООН проти Ірану і добровільно відмовилася від поставок Ірану ракетної системи С-300. Росія також зміцнила співпрацю зі Сполученими Штатами з питань, пов'язаних з Афганістаном. [31]

Політика «перезавантаження» щодо Росії викликала занепокоєння на пострадянському просторі щодо намірів нової американської адміністрації. Навіть якщо «перезавантаження» було стратегією досягнення американської безпеки та економічних цілей у відносинах з Москвою, дехто вважав, що Обама піде на поступки на шкоду російським сусідам. Щоб протистояти цим занепокоєнням, у 2009 році віце-президент Дж. Байден відвідав Київ відразу після поїздки Обама до. Поїздка Дж. Байдена до Києва розглядалася як можливість продемонструвати, що Вашингтон не буде «перезавантажувати» відносини з Росією за рахунок сусідів Росії. Проте характерним є уникнення Б. Обамою заяв, які могли викликати незадоволення Росії. В 2009 році він висловив свою підтримку розширення НАТО, заявивши, що «важливо надіслати чіткий сигнал всій Європі про те, що ми збираємося й надалі дотримуватися головного переконання... що країни, які прагнуть приєднатися

до НАТО, можуть приєднатися до НАТО», але він прямо не заявив, що США підтримують вступ України до НАТО чи отримання ПДЧ. [36, с. 20]

На фоні концентрації уваги США на Середньому Сході та «перезавантаження» американсько-російських відносин, відносини з Україною втратили пріоритетність в зовнішній політиці США. Після перемоги на виборах В. Януковича, президент Б. Обама під час привітання з перемогою, зазначив що стратегічне партнерство між Сполученими Штатами та Україною ґрунтується на спільних інтересах і цінностях, які включають розширення демократії та процвітання, захист безпеки та територіальної цілісності, зміцнення верховенства права, сприяння нерозповсюдження та підтримка реформ в економічному та енергетичному секторах України. [52, с. 66]

Стратегічне партнерство України та США після Г. Буша та В. Ющенко було підтримано та продовжено Президентом Б. Обамою та В. Януковичем 12 квітня 2010 року у Спільній заяві. Обидві сторони схвалили подальше впровадження нових економічних реформ для України, спрямованих на співпрацю з МВФ, у зв'язку з чим США визнали важливість зміцнення двосторонніх торгово-інвестиційних та фінансових відносин між державами. [52, с. 66] На зустрічі перед Самітом з ядерної безпеки 2010 року В. Янукович оголосив про рішення України ліквідувати всі свої запаси високозбагаченого урану до проведення наступного Саміту з ядерної безпеки, тим часом як Сполучені Штати нададуть необхідну технічну та фінансову допомогу для підтримки цього заходу. [36, с. 22]

Основними пріоритетами України в розвитку українсько-американських відносин в 2010–2012 роках були встановлення співробітництва з адміністрацією Б. Обама, поглиблення стратегічного партнерства та визначення відповідного графіку взаємних візитів, реалізація пунктів Маршрутної карти Українсько-американського співробітництва та Хартії Україна-США про стратегічне партнерство та активна співпраця в рамках міжвідомчої координаційної групи. [65, с. 43]

В 2012 році США були вимушені переглянути відносини з адміністрацією

В. Януковича через ускладнення політичної ситуації в Україні та переслідування політичних опонентів. Допомога Україні на збереження демократії 2013 року, запропонована Б. Обамою, була на 25 млн. доларів менше за попередню. [27, с. 117]

«Перезавантаження» відносин продемонструвало слабку позицію США стосовно амбіцій Росії з відновлення впливу на пострадянському просторі. Сполучені Штати змінили підхід в регіоні, що привело до пом'якшення суперництва між Москвою та Вашингтоном. Питання про розширення НАТО на країни СНД був знятий з поточної повістки дня, і Вашингтон вперше офіційно заговорив про згоду з позаблоковим статусом України. Стратегія Б. Обама ігнорувала попереднє вторгнення Росії на територію Грузії та дозволила В. Путіну збільшити російський вплив в Україні та Киргизстані. [8; 31, с. 117]

Висновки до розділу 1

Зовнішня політика США щодо України пройшла тривалий процес розвитку в період від 1991 до 2013 року. Упродовж цього періоду вона ґрунтувалась перш за все на стратегічних інтересах США в регіоні. Її можна умовно поділити на 4 періоди: русоцентричний, період стратегічного партнерства, розчарування та період зміни пріоритетів.

Русоцентричний період охоплює президентський термін Дж. Г. У. Буша та перші місяці каденції Б. Клінтона і характеризується незацікавленістю США в Україні як партнері. Відносини з Україною на той час розглядались виключно через призму відносин з Росією, яка вважалась єдиним значним гравцем на пострадянському просторі. Тим часом американсько-українські відносини були обмежені засадами ядерної політики США, відповідно до якої США прагнули домогтися ядерного роззброєння України задля забезпечення ядерної безпеки у світі. Відповідно, стан американсько-українських відносин в цей період залежав від прогресу в переговорах про ядерне роззброєння України. Непослідовна політика уряду України в цьому питанні значно погіршило сприйняття України

американськими політиками та населенням.

Період стратегічного партнерства охоплює першу каденцію Б. Клінтона. В цей період уряд США вперше підтримав ідею залучення України до світової спільноти. Україна почала розглядатись як протизвага та стримуючий чинник для Росії, і тому набула стратегічної важливості як перешкода відновленню російської сфери впливу в пострадянському регіоні. Як результат, американсько-українські відносини зазнали значного розвитку порівняно з попереднім періодом. Діалог з питань ядерної безпеки був доповнений обговоренням економічних, військово-політичних і оборонних питань. Підписання Тресторонньої заяви про ліквідацію української ядерної зброї 14 липня 1994 року стало поштовхом до подальшого зближення відносин. 22 листопада 1994 року було укладено Хартію українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва, в якій було сформульовано засади, цілі та основні напрямки подальшої взаємодії двох держав.

Період розчарування Заходу охоплює останні три роки другої каденції Б. Клінтона з 1998 по 2000 рік. Цей період характеризується охолодженням американсько-українських відносин через розчарування адміністрації Б. Клінтона, викликане занадто повільними темпами проведення реформ в Україні та невідповідністю риторики президента Л. Кучми та реальної зовнішньої та внутрішньої політики його адміністрації. США втратили довіру в потенціал України як стратегічного партнера через часті зміни урядів, непослідовну економічну політику, всеохоплюючу корупцію, політичну нестабільність, гучні скандали за участі вищих посадових осіб, що проявилось у відході України на задній план в зовнішній політиці США та обмеженні фінансової допомоги Україні в якості стимулу для проведення реформ.

Етап зміни пріоритетів охоплює період з 2001 по 2013 роки. Для цього періоду характерне коливання пріоритетів зовнішньої політики США. За першої каденції Дж. У. Буша пріоритетність України в зовнішній політиці США була досить низькою як через скандали за участі уряду України, так і через сфокусованість зовнішньополітичної стратегії адміністрації Дж. У. Буша на

війні в Іраку. Проте, «Помаранчева революція» та інавгурація Ющенко привели до піднесення сподівань США щодо подальшої зовнішньої та внутрішньої політики України та нормалізації відносин між Україною та США. США повернулися до визнання України як стратегічного партнера США та відновили широку співпрацю, зокрема з економічних, енергетичних та оборонних питань. Адміністрація Дж. У. Буша також активно сприяла євроатлантичній інтеграції України та підтримувала її вступ до НАТО.

За адміністрації Б. Обама Україна знову відійшла на задній план зовнішньої політики США на фоні антитерористичної політики в Афганістані та Пакистані, а також політики «перезавантаження» американсько-російських відносин. Адміністрація Б. Обама продовжувала підтримувати офіційне стратегічне партнерство між Україною та США, проте вона виключила пострадянський регіон зі списку стратегічних пріоритетів США. Як результат пошуку взаємовигідної співпраці з Росією, США значно пом'якшили політику в цьому регіоні. Стратегія Б. Обама здебільшого ігнорувала факт попереднього вторгнення Росії на територію Грузії та нейтрально поставилася до збільшення впливу Росії в Україні та Киргизстані.

Протягом 1991-2013 років виокремлюється певна закономірність відносин США з Україною та Росією. Як правило, покращення американсько-російських відносин відбувається паралельно з послабленням співпраці між США та Україною, та при охолодженні американсько-російських відносин відбувається зближення України та США. Зокрема, за періоду русоцентричного підходу США до України США орієнтувались на Росію як на важливого партнера у безпековій сфері та чинили спільний з нею тиск на Україну з метою її ядерного роззброєння, при цьому не визнаючи її стратегічної важливості. Період стратегічного партнерства слідує за проявом з боку Росії намірів про відновлення своєї сфери впливу на пострадянському просторі та гальмуванні демократичного реформування російського суспільства. Під час першої каденції Дж. У. Буша політика його адміністрації була спрямована на співпрацю з іншими провідними країнами світу, в тому числі Росією, для досягнення її

цілей в Іраку. За його другої каденції підтримка його адміністрацією вступу України до НАТО була частково зумовлена погрозами Україні з боку Росії та зростанні агресивності зовнішньополітичної стратегії Росії. Тим часом стратегія перезавантаження адміністрації Б. Обама передбачала нормалізацію відносин з Росією шляхом взаємних поступок, що відобразилося послабленням зовнішньої політики в пострадянському регіоні, в тому числі стосовно України.

РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США В УМОВАХ АКТИВНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

2.1. Зміни в зовнішній політиці уряду Б. Обама через початок російської агресії проти України

Вторгнення Росії на територію України у 2014 році поклало початок п'ятому етапу зовнішньої політики США стосовно України, що охоплює період з 2014 року по теперішній час. Політика Б. Обама від анексії Криму у 2014 році та до кінця його другої каденції у січні 2017 року заклала основи подальшої політики США в умовах російської військової агресії до України. При цьому кожна наступна адміністрація мала свої особливості впровадження політики щодо України, що зумовлює необхідність окремого розгляду їх стратегій.

Анексія Росією Криму та війна на Донбасі ознаменувала провал стратегії «перезавантаження» американсько-російських відносин, проголошеної Б. Обамою на початку його першої каденції. Зовнішня політика адміністрації Б. Обама передбачала послаблення конкуренції з Росією в пострадянському просторі, а також вилучення пострадянських держав, зокрема України, зі списку стратегічних пріоритетів США. Нехтування американськими інтересами в цьому регіоні було інструментом досягнення інших зовнішньополітичних цілей адміністрації Б. Обама. Ці рішення дозволили Росії збільшити свій вплив в регіоні, а також дало В. Путіну сигнал про те, що адміністрація Обама не буде залучати значних ресурсів для відстоювання інтересів США в Україні. Таким чином, політика «перезавантаження» стала одним із чинників, що привели до військової агресії Росії проти України.

У відповідь на анексію Криму, 3 березня 2014 року Б. Обама заявив, що «світ значною мірою єдиний у визнанні того, що кроки, вжиті Росією, є порушенням суверенітету України». Президент також додав, що розуміє зв'язки та інтереси України та Росії, але "чого не можна робити, так це щоб Росія безкарно пускала солдатів на землю та порушувала базові принципи, визнані у всьому світі". [70, с. 93] 19 і 20 березня США опублікували список осіб і

компаній, які потрапили під дію заборони на поїздки та замороження активів. Також адміністрація Б. Обама підтримала виключення Росії з Великої Вісімки 24 березня 2014 року. [22, с. 62]

Водночас про неготовність адміністрації Б. Обама до конкретних дій у відповідь на анексію Криму свідчить безрезультативність зустрічі між міністрами закордонних справ України, США, Росії та Високим представником ЄС з питань закордонної політики та політики безпеки у Женеві 17 квітня 2014 року. Незважаючи на ключову позицію «кримського питання» у директивах міністра закордонних справ України, декларація про результати зустрічі не містила згадувань про анексію Криму. [22, с. 62] Б. Обама відкидав провідну роль США в дипломатичних зусиллях, спрямованих на припинення війни Росії, делегуючи відповідальність Франції та Німеччині. [48] Натомість головна увага США на той час була прикута до Афганістану, Іраку, Сирії. [27, с. 118] Виходячи з цього, ми можемо припустити, що станом на квітень 2014 року США не були готові до реальної регуляції російсько-українського конфлікту та, вірогідно, обмежилась би фактично формальною відповіддю, якби російська агресія зупинилась на Криму.

Бойові дії на Донбасі та збиття літаку Boeing-777 7 липня 2014 року підштовхнуло США до активніших дій щодо Росії. У відповідь на дії Росії, 17 липня 2014 року США наклали санкції на енергетичні компанії Роснефть та Новатек, а також Газпромбанк та Внешкекономбанк. 11 вересня 2014 року Б. Обама заявив про приєднання США до санкцій ЄС на російські організації та інституції у сфері оборони, енергетики та фінансів. 12 вересня у відповідь на наступ сепаратистських угруповань за підтримки російської армії США наклали санкції щодо найбільшого російського банку Ощадбанку, конгломерації та виробника зброї Rostec та п'яти енергетичних компаній Газпром, Газпромнефть, Лукойл, Сургутнефтегаз та Роснефть. [22, с. 63] 19 грудня 2014 року Б. Обама видав указ про заборону громадянам США брати участь у нових інвестиціях у Криму та імпорту й експорту до Криму, а також фінансувати, сприяти або гарантувати будь-які пов'язані транзакції. Загалом,

протягом другої каденції Б. Обама, санкції були накладені на 146 осіб і 37 компаній. [7; 53, с. 45]

Санкції, введені США і країнами ЄС, спричинили помітний вплив на російську економіку. Вони викликали різкий відтік капіталу з Росії і відсутність його зовнішніх надходжень, збільшення внутрішнього і зовнішнього боргу, обмеження доступу до зовнішніх запозичень і зниження цін на нафту, що, свою чергу, привело до девальвації рубля. Водночас санкції, запроваджені США та їхніми союзниками, виявилися недостатніми для того, щоб зупинити російську агресію проти України. [22, с. 63]

Ще одним заходом адміністрації Б. Обама, прийнятим у відповідь на порушення територіальної цілісності України, була військова допомога Україні та поширене співробітництво в сфері безпеки і оборони. Метою військової допомоги США було забезпечення здатності Збройних Сил України стримувати російську агресію шляхом реформування оборонної сфери відповідно до принципів та стандартів НАТО. В рамках програм з тренування українських військових за період 2014-2016 років була завершена підготовка більш ніж 4500 військових. Це було значним підвищенням співпраці порівняно з 1991-2013 роками, за яких середня кількість українських військових, що пройшли тренування, сягала 450. Особливо важливим був 2016 рік, який поклав початок активному співробітництву в цій сфері, та за якого тренування закінчили 3673 військових. [64]

До військової допомоги США від 2014 по 2016 рік належала відносно значна кількість нелетальної військової техніки, що включала контрбатареїні радари, безпілотні розвідувальні апарати RQ-11 Raven, багатоцільові армійські позашляховики, обладнання для розмінування, системи захищеного зв'язку «Harris», військову амуніцію (тепловізори, пристрої нічного бачення, спорядження для водолазів), патрони для деяких видів стрілецької зброї. Загальна сума військової допомоги США Україні за цей період становить 628 мільйонів доларів. Окрім надання військової техніки, США зробили внесок у налагодження військово-технічної кооперації між Україною та багатьма

східними країнами НАТО. Співпраця зі Словаччиною, Чехією, Естонією, Литвою та Болгарією за підтримки США дало можливість Україні отримувати запчастини, матеріали та технології для ремонту та модернізації радянської та пострадянської військової техніки. [21, с. 112]

Російська агресія з 2014 року посприяла значному розширенню американсько-українського політичного діалогу. Протягом 2014–2016 років Україна часто приймала важливих американських високопосадовців. Найчастіше Україну відвідував віце-президент Дж. Байден, що завідував до неї з шістьма візитами. Також, Україну двічі відвідували держсекретар США Дж. Керрі, міністр торгівлі П. Прітцкер та міністр фінансів Дж. Лью, а також велика кількість інших делегацій від обох палат Конгресу. З боку України в цей період США відвідували президент П. Порошенко, прем'єр-міністр В. Гройсман та двічі прем'єр-міністр А. Яценюк. Особливої активності американсько-українські відносини набули у 2014 році. З країн Заходу США першими визнали новий уряд України. За цей рік П. Порошенко мав три зустрічі з Б. Обамою, в той час як Дж. Байден відвідав Київ двічі. 17–19 вересня 2014 року П. Порошенко прибув з офіційним візитом до США, під час якого він провів зустрічі з Б. Обамою, Дж. Байденом, Дж. Керрі, спікером Палати представників Дж. Бейкером, а також виступив на спільному засіданні Сенату та Палати представників. 31 березня–2 квітня 2016 року відбувся другий візит П. Порошенка, під час якого він зустрівся з Б. Обамою на саміті з ядерної безпеки. За 2014–2016 роки американсько-українські відносини досягли найвищого рівня розвитку з розпаду СРСР. [21, с. 113]

Адміністрація Б. Обама активно підтримувала проведення реформ в Україні. З середини 2015 року вони також прив'язали виділення подальшої фінансової допомоги до запровадження Україною реформ з метою спонукання уряду України до їх реалізації. США підтримували реформи децентралізації та судової влади, правоохоронних органів, корпоративного управління державних компаній, що передбачало їх автономію від уряду та реформ у сфері енергетики.

Одним із пріоритетів політики другої адміністрації Б. Обама щодо

України була боротьба з корупцією. У 2014-2015 роках вона через різні державні установи фінансово та технічно підтримувала створення системи антикорупційних інституцій України — Національного агентства по боротьбі з корупцією, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та Національного антикорупційного бюро. Експерти з посольства США консультували парламентаріїв і уряд в процесі розробки нормативно-правової бази для боротьби з корупцією, а також брали участь у виборі перших керівників цих установ. Під тиском Сполучених Штатів до закону були включені суворі юридичні гарантії інституційної незалежності НАБУ. Після початку його роботи Сполучені Штати надали технічну підтримку в навчанні і розстановці робочих місць детективів. Крім того, ФБР і Міністерство юстиції США стали першими іноземними партнерами НАБУ, які підписали Меморандум про співпрацю і спільні розслідування в 2016 році. За наполяганням США, МВФ та ЄС у 2016 році було запроваджене електронне декларування статків чиновниками та політиками, а також електронна система публічних закупівель, що мали підвищити прозорість української влади та державних фінансів, сприяти зменшенню корупції. [21, с. 116]

Протягом 2014–2015 років США надавали уряду України значну консультативну та технічну допомогу у сфері енергетики. Співпраця в цій галузі була зумовлена перш за все необхідністю зменшити залежність української енергетики від Росії. Американські фахівці надавали консультації українській владі та Міністерству енергетики з питань реформування енергетичного сектора та НАК «Нафтогаза», а також стабілізації сфери ЖКГ.

З початку 2010-их років США реалізували цілеспрямовану стратегію збільшення експорту скрапленого природного газу. США були зацікавлені в Україні як в одному з потенційних імпортерів СПГ, що володіє адекватною трубопровідною інфраструктурою для транспортування американського газу в сусідні Молдову, Угорщину, Румунію, Словаччину та Польщу. В свою чергу, в 2015 році уряд А. Яценюка повернулося до проекту будівництва терміналу скрапленого природного газу в Одеському порту, відкинутого колишнім

урядом М. Азарова. У 2015-2017 роках НАК "Нафтогаз України" і Frontera Resources підписали меморандум про взаєморозуміння для розгляду можливості будівництва терміналу. Державний департамент США і прем'єр-міністр А. Яценюк підтримали проєкт як інструмент зміцнення енергетичної незалежності України. Однак ця ініціатива була припинена через те, що Туреччина відмовилася пропускати танкери зі скрапленим газом через конкуренцію з її власними енергетичними проєктами. [21, с. 117]

Ще одним важливим напрямком співпраці в енергетичному секторі була ядерна енергетика. Після Революції Гідності НАЕК "Енергоатом" відновила співпрацю з американською компанією «Westinghouse», заблоковану адміністрацією В. Януковича. Адміністрація П. Порошенка вирішила збільшити поставки палива «Westinghouse» на АЕС, дотримуючись курсу на зниження залежності від Росії. 30 січня 2014 року було підписано угоду про збільшення поставок ядерного палива до 2020 року. З 2014 по 2016 рік «Westinghouse» поставила в Україну 13 партій цього палива, при цьому частка компанії від загального обсягу поставок досягла 28%. Компанія також брала участь у проєктах з модернізації ядерних реакторів на атомних електростанціях та переходу на інші види палива для збільшення їх потужності. В результаті 6 з 15 українських реакторів були переведені на паливо американського виробництва. [21, с. 117]

Адміністрація Обами також приділяла багато уваги підтримці демократії та громадянського суспільства. Основна частина американської допомоги Україні припадала на державні установи, в той час як 10-12% від її загальної суми було виділено державному сектору. Водночас, порівняно з періодом президентства В. Януковича, фінансування США програм з підтримки демократії, громадянського суспільства та державного управління в Україні збільшилося втричі. У 2014 році на це було виділено майже 21 мільйон доларів, у 2015 році — 32 мільйони, у 2016 році — 41,6 мільйон. Ці кошти були використані для фінансування грантів державним установам та ЗМІ, освітніх програм, тренінгів та стипендій для молодіжних лідерів та активістів.

Основними напрямками підтримки була боротьба з корупцією, публічні закупівлі, децентралізація, політична освіта, прозоре врядування, діяльність незалежних ЗМІ, реформа охорони здоров'я. [21, с. 119]

Незважаючи на значне підвищення важливості України в зовнішній політиці адміністрації Б. Обама з 2014 року, вона не стала її стратегічним пріоритетом. Про це свідчить низка проблематичних елементів політики США цього періоду.

Незважаючи на різке збільшення військової допомоги США Україні з 2014 року, вона мала значні обмеження. По-перше, обсяги допомоги були насправді недостатні для помітного підвищення боєздатності Збройних Сил України. По-друге, військова допомога адміністрації Обама носила виключно нелетальний характер. У квітні 2014 року, уряд А. Яценюка вперше звернувся до адміністрації Б. Обама з проханням надати зброю і боеприпаси. Україна продовжила звертатись до США з питання надання летальної зброї протягом наступних років, але отримувала відмову. У 2014-2012 роках Конгрес США ухвалив "Акт про підтримку свободи в Україні". Крім положень про підтримку територіальної цілісності і суверенітету України, документ включав рекомендації щодо посилення санкційного тиску на Росію, розширення невійськової допомоги та надання Києву оборонних озброєнь, зокрема протитанкової зброї. Однак адміністрація Обама заявила, що прийняття закону не несе за собою зміни політики щодо конфлікту між Україною і Росією, і продовжила дотримуватись ембарго на постачання летальної зброї. [21, с. 111]

В лютому 2015 року сенатор Джим Інгоф, підтриманий кількома іншими сенаторами, представив законопроект, який дозволяє президенту надавати летальну зброю уряду України для захисту від підтримуваних Росією повстанських сепаратистів на сході України. Тиск з боку Конгресу щодо надання летальної зброї ріс по мірі продовження конфлікту, проте військова допомога США протягом каденції Б. Обама залишилась обмеженою нелетальними зразками озброєння. [36, с. 38]

Окрім того, в травні 2017 року журналіст Ю. Бутусов заявив, що радари

артилерійської розвідки AN/TPQ-36, поставлені Україні з США, позбавлені функції коригування власного контрбатареїного вогню. За його словами, американська сторона, незважаючи на запити України, відмовлялась надати коди доступу для зміни цих параметрів. Таким чином, метою надання цих радарів було не стільки підвищення боєздатності українських військових частин, скільки фіксування факту застосування російської артилерії проти України. [12]

Адміністрація Б. Обама також уникала лексику «стратегічного партнерства» з Україною. Перш ніж бути підписаним Б. Обамою, «Акт на підтримку свободи в Україні» був підданий поправкам, серед яких було вилучення положення про Україну як військового союзника США поза межами НАТО. Сполучені Штати вирішили не відновлювати роботу двосторонньої Комісії зі стратегічного партнерства, яка була заморожена в 2011 році через внутрішньополітичні події в Україні, незважаючи на пропозиції уряду України. У 2016 році президент Порошенко ініціював її відновлення на рівні міністра закордонних справ, але не отримав реакції від США. [21, с. 114]

У вересні 2017 року Атлантична Рада США організувала дискусію "Чи повинні Сполучені Штати озброювати Україну?" У ній взяли участь колишні американські дипломати, політичні експерти та вчені. Учасники дискусії дійшли висновку, що Будапештський меморандум 1994 року "насправді не надає Україні гарантій захисту територіального суверенітету сторонами, які його підписали" і що "підписання Меморандуму не означає, що Сполучені Штати готові допомогти Україні у разі військового нападу" [13, с. 263] Таким чином, США затвердили відсутність зобов'язаності підтримки України в умовах російської агресії.

За другої каденції Б. Обама в зовнішній політиці США залишилось небажання провокувати незадоволення Росії, закладене в політику «перезавантаження» першої адміністрації Б. Обама. Він не хотів переривати робочі відносини з Росією, тому її дії з протистояння російської агресії проти України були обмежені стримуванням її подальших амбіцій за допомогою

переважно дипломатичних засобів впливу. Він також хотів уникнути ескалації, що могла привести до повномасштабної російсько-української війни. Адміністрація Б. Обама орієнтувалась на збереження статусу кво, за яким Україна не отримує здатності повернути окуповані території воєнним шляхом, в той час як Росія є стриманою від спроб подальшого захоплення українських територій.

2.2. Зовнішня політика уряду Д. Трампа щодо України та Росії у 2017-2021 рр

Прихід Д. Трампа до влади у 2017 році супроводжувався острахом щодо його зовнішньополітичних позицій стосовно Росії та України. Це було пов'язано з низкою факторів, що вказували на його особисту недоброзичливість стосовно України. По-перше, зовнішньополітичне бачення Д. Трампа передбачало побудову стабільних відносин з Росією. На початку своєї каденції він називав Росію великою та сильною державою, а В. Путіна – великим лідером. [18, с. 30] В серпні 2016 року, під час інтерв'ю, він припустив, що населення Криму надають перевагу бути в складі Росії, ніж України. [35] Його програма зовнішньої політики була заснована на принципах економічного націоналізму, скепсису щодо глобальної ролі США та трансатлантичної єдності. Він виступав за зменшення міжнародних зобов'язань і допомоги союзникам і зосередження на внутрішніх проблемах США. Усе це вказувало на невисоку пріоритетність українського питання для його адміністрації та прихильність до позицій Росії.

По-друге, Україна була залучена в скандалі навколо політичного консультанта П. Манафорта, який очолював передвиборчий штаб Д. Трампа. У серпні 2016 року американські ЗМІ повідомили, що він отримав понад 12,7 мільйонів доларів від Партії регіонів України за період з 2007 по 2012 рік, співпрацював з проросійськими олігархами, а також був радником партії Опозиційний блок в українських парламентських виборах 2014 року. Крім того,

він отримав гроші за свої послуги політичного консультанта в Україні незаконно і через скандал був змушений піти у відставку. Д. Трамп та його оточення вважало, що уряд України та посольство США в Україні були причетні до витоку інформації, що зумовило його негативне ставлення до України. [57, с. 181]

Незважаючи на це, в багатьох аспектах офіційна політика адміністрації Д. Трампа щодо російської агресії в Україні виявилася продовженням політики її попередниці. Вона визнала Крим частиною України та засудила окупацію Росією та загострення нею кризи через кроки, які вона зробила для консолідації російського контролю над півостровом. Вона стверджувала, що Росія несе основну відповідальність за розпалювання, продовження та ведення конфлікту на сході України. Вона визначила російську агресію в Україні як частину ширшої моделі агресії проти інших держав і як частину виклику Росії фундаментальним принципам міжнародного порядку. З цих причин вона стверджувала, що США повинні допомогти Україні захистити себе і повинні покарати Росію як шляхом застосування санкцій, так і через припинення високопоставлених дипломатичних взаємодій, які можуть сприйматися як схвалення її політики, такі як зустрічі на вищому рівні та членство в G7. [39, с. 1601]

Водночас, ці погляди не обов'язково відповідали поглядам самого Д. Трампа. Для його каденції була характерна невідповідність його особистої риторики та зовнішньої політики його адміністрації. Під час свого президентства Д. Трамп не пропонував спонтанних публічних коментарів щодо статусу Криму і послідовно відмовлявся визнавати відповідальність російського уряду за окупацію Криму. В інших моментах Д. Трамп явно суперечив політиці своєї адміністрації щодо Криму. Перед своєю зустріччю на вищому рівні в Гельсінкі 2018 року з В. Путіним Д. Трамп сказав, що він розглядає можливість визнання анексії Криму Росією. Через два тижні Трампа запитали, чи визнав би він Крим як територія Росії, на що він дав неоднозначну відповідь, згадавши про будівництво Кримського мосту та підводного порту, що

коштувало мільярди доларів. Цю заяву можна сприйняти як думку Д. Трампа про те, що витрати російського уряду на кримську інфраструктуру надають легітимності її територіальним претензіям. Набагато більш чіткими, ніж це, були звіти з саміту G7 у 2018 році в Канаді, згідно з якими Д. Трамп сказав зібраним главам урядів, що «Крим є російським, тому що всі, хто там живе, розмовляють російською». В той же час, адміністрація Д. Трампа підтримувала проукраїнську позицію стосовно Криму. Менш ніж через місяць після коментарів Д. Трампа Держдепартамент опублікував «Кримську декларацію», яку офіційні особи часто цитують як доказ твердої та послідовної позиції адміністрації Д. Трампа з цього питання. В ній стверджувалося, що «США не приймають спробу Росії анексувати Крим і зобов'язуються дотримуватись цієї політики до відновлення територіальної цілісності України». Представники Білого дому також зайняли ідентичну позицію. Одразу після публічних коментарів Д. Трампа прес-секретар Білого дому і її заступник підтвердили невизнання анексії Криму. [39, с. 1603]

Варто зауважити, що попри наративи Д. Трампа, в питаннях, пов'язаних із російською агресією, його адміністрація притримувалась антиросійської політики. Як і за адміністрації Б. Обама, ця політика включала санкції та військову допомогу Україні. При цьому в політиці адміністрації Д. Трампа стосовно російської агресії були певні відмінності. Передусім це стосується військової допомоги Україні. На відміну від попередньої адміністрації, був виданий дозвіл на постачання Україні летальної зброї. У 2018 і 2019 роках США відправили в Україну протитанкові ракети Javelin. Крім того, Україна отримала снайперські гвинтівки, реактивні системи залпового вогню та два патрульні катери берегової охорони США. Адміністрація Д. Трампа також продовжила надавати Україні нелетальну допомогу, включаючи прилади нічного бачення, медичне, комунікаційне та військове мобільне обладнання. [16, с. 20]. За каденції Д. Трампа також значно збільшились обсяги допомоги Україні: адміністрація Б. Обама виділила Україні загалом 1,4 мільярда доларів США в період з 2014 по 2016 рік, порівняно з приблизно 2,6 мільярдами доларів США

адміністрацією Д. Трампа з 2017 по 2020 рік. В сфері безпекової допомоги різниця стає помітнішою – 630 мільйонів доларів за Б. Обама порівняно з 1,34 мільярдом за Д. Трампа. [57, с. 184] Члени адміністрації Д. Трампа регулярно наголошували як на масштабі цієї допомоги, так і на контрасті з політикою адміністрації Обама. Наприклад, віце-президент Майк Пенс заявив, що «схвалення найбільшої поставки оборонної зброї Україні за останні роки» є доказом того, що адміністрація Трампа «притягує Росію до відповідальності за її спроби силою змінити міжнародні кордони». [60] Проте, незважаючи на розширення обсягів військової допомоги, вона була недостатньою для задоволення потреб України для успішного забезпечення оборони та військового стримування Росії.

За офіційною позицією уряду США цього періоду, санкції проти Росії мали залишитись до повернення Криму до контролю України та зупинення російської агресії на Донбасі. Водночас, в адміністрації Д. Трампа були присутні протиріччя, що створювали сумніви в її реальній позиції. Одна з найбільших проблем стосувалась державного секретаря Д. Трампа Р. Тіллерсона. Р. Тіллерсон мав активні робочі відносини з Росією за період з 2006 по 2016 роки як генеральний директор енергетичної компанії ExxonMobil та отримав від В. Путіна орден Дружби у 2013 році. Р. Тіллерсон заперечив, що лобіював проти санкцій, пов'язаних з Україною, і підкреслив, що підтримує їх продовження. Тим не менш, уявлення про те, що він виступав проти них і був особисто зацікавлений у їх усуненні, посилювалися такими інцидентами, як звіт про його запитання до інших міністрів закордонних справ G7 у 2017 році стосовно того, чому американські виборці повинні піклуватися про конфлікт в Україні, і штраф, покладений на ExxonMobil у 2017 році за порушення санкцій проти Росії, коли Тіллерсон був генеральним директором. У відповідь на подібні інциденти, а також прагнення Д. Трампа до покращення відносин із Росією, підштовхнули Конгрес до ухвалення закону «Протидія супротивникам Америки через санкції, головним чином спрямований на те, щоб запобігти ослабленню або скасування санкцій проти Росії президентом без схвалення

Конгресу. Незважаючи на початковий спротив адміністрації, Д. Трамп підписав цей закон. Як результат затримки та критики закону Д. Трампом посилювалось уявлення про те, що адміністрація виступає за пом'якшення або скасування санкцій проти Росії [39, с. 1606]

У період з 2017 по 2020 рік українсько-американські відносини зазнали значних змін. Вони стали більш прагматичними та жорсткішими порівняно з попереднім періодом та характеризувалися охолодженням, формальною партнерською риторикою та звуженням порядку денного. Україна не входила до пріоритетів зовнішньої політики адміністрації Трампа, в той час як головну увагу США зайняли Близький Схід, Південно-Східна Азія та стримування Росії в Євразії.

Адміністрація Д. Трампа відійшла від політики підтримки широкого кола реформ в Україні через сумнівні результати та регрес у деяких сферах, таких як МВС, прокуратура та суди. Із середини 2017 року уряд США скоротив фінансування програм допомоги у сферах розвитку громадянського суспільства, політичних реформ, навколишнього середовища та охорони здоров'я. Однак під тиском Конгресу адміністрація Д. Трампа продовжила політику дипломатичної, економічної та військової підтримки України. Незважаючи на те, що республіканська адміністрація продовжувала обговорювати необхідність реформ і зміцнення демократичних інституцій, ці питання не мали великого значення в її зовнішній політиці стосовно України. Основними темами двосторонніх відносин стали безпекова допомога та співпраця в енергетичній сфері. [57, с. 184]

США та Україна продовжували співпрацю в розвитку та реформуванні українського сектору енергетики з метою зміцнення української економіки та підвищення рівня енергетичної безпеки. Просування енергетичних інтересів США стало одним із пріоритетів зовнішньої політики Трампа, в той час як президент П. Порошенко розглядав співпрацю в енергетичному секторі як можливість покращити відносини з адміністрацією Д. Трампа після підтримки Україною кандидатури Г. Клінтон на посаду президента США. задля

досягнення цієї мети він пропонував США вигідні економічні контракти, що включали поставку американського палива для українських ТЕЦ. Також, США та Україна узгодили проєкт з будівництва сховища відпрацьованого ядерного палива, будівництво якого почалось у 2017 та закінчилось у 2021 році. Окрім того, тривали перемовини про постачання СПГ до України через Польщу та подальше його розсилання до країн ЄС. [57, с. 194] США та Україна разом висловлювали свою опозицію до європейських проєктів у галузі енергетики, що загрожували енергетичній безпеці та збільшення кількості джерел енергопостачання до Європи, зокрема трубопроводу “Північний потік – 2”. [10, с. 65] Однією з цілей Росії у будівництві цього газопроводу був підірив транзитного статусу України, що призвело би до втрати Україною виплат біля 3 мільярдів доларів за прокачування природного газу до країн Європи. Проєкт було призупинено завдяки введенню США санкцій проти компаній, що були залучені до його реалізації. [14, с. 42]

В другій половині 2019 року, відносини між Україною та США вступили в кризовий період. Це було викликано звинуваченням Д. Трампа у захисті Україною Х. Байдена, сина Дж. Байдена, від кримінального розслідування. У відповідь, Д. Трамп заморозив пакет військової допомоги Україні розміром у 400 мільйонів доларів. Він аргументував це високою корупцією та зобов'язаністю Європи вкладати більше грошей в Україну, ніж США. У липні 2019 року Д. Трамп вимагав від президента В. Зеленського відкрити розслідування у діяльність Х. Байдена. У вересні 2019 року ЗМІ отримали інформацію про затримку військової допомоги, через що вибухнув скандал, який привів до імпічменту Д. Трампа. В результаті скандалу двосторонні відносини між Україною та США були призупинені і відновилися лише після інавгурації Дж. Байдена. [57; 39; 11]

2.3 Зовнішня політика уряду Дж. Байдена та зміни в ній за умов повномасштабної війни між Україною та Росією

Зовнішньополітична стратегія адміністрації Дж. Байдена зазнала значних змін через початок повномасштабної війни між Україною та Росією 2022 року.

Дж. Байден приймав активну участь у формуванні зовнішньої політики адміністрації Б. Обама як віце-президент, тому, закономірно, його доктрина на початку 2021 року значною мірою відповідала доктрині Б. Обама. Позиції Дж. Байдена викладені в його авторському есе «Чому Америка має знову бути лідером». В ньому Дж. Байден проголошує відновлення співпраці з партнерами США з метою відновлення відносин з ними після президентства Д. Трампа, а також підтримку демократії у світі та спільне протистояння загрозам міжнародній безпеці, в тому числі російській агресії. Водночас, він просуває ідею співпраці з Росією в питаннях, що стосуються спільних інтересів США та Росії, зокрема в питаннях ядерної безпеки. [34]

Дж. Байден має багатий досвід співпраці з Україною. Під час перебування в Сенаті США він очолював комітет із закордонних справ Сенату. Будучи сенатором, він був автором 6 законодавчих актів і співавтором 33 інших, що були спрямовані на підтримку України. Під час перебування на посаді віце-президента в адміністрації Б. Обама він прийняв участь в шести офіційних візитах до України. З початку російської агресії у 2014 році він співпрацював з американськими та європейськими урядовцями в процесі накладання санкцій на Росію. [17, с. 40]

Від початку каденції Дж. Байдена в 2021 році почалось відновлення американсько-українських відносин. 6 травня 2021 року відбувся офіційний візит державного секретаря США Е. Блінкена до України. США звертала увагу на необхідність реформування судової влади, корпоративного управління, сектору безпеки і оборони. Була підкреслена необхідність не лише своєчасного ухвалення законів, а й повноти їх виконання, зокрема у сфері боротьби з корупцією. [20, с. 1]

За день до цього візиту був опублікований документ «США та Україна: Стратегічні Партнери», в якому були викладені основні положення порядку денного американсько-українських відносин. Ці положення включають підтримку України у протистоянні російській агресії та сприяння реформам в Україні. В документі США висловили занепокоєння агресивною поведінкою

Росії та накопиченням її збройних сил поруч із кордоном з Україною та зобов'язалась співпрацювати з союзниками для уникнення ескалації з боку Росії, а також закликали Росії повернути Крим та Донбас до українського контролю. США висловили підтримку в реформуванні державних інститутів та корпоративного сектора з ціллю боротьби з корупцією. [66]

По мірі накопичення російських військ на кордоні з Україною, адміністрація Дж. Байдена вдавалась до дедалі активніших дій з попередження ескалації. Одним із векторів діяльності в цьому напрямку було встановлення ближчих стратегічних відносин із Україною. На початку 2021 року Україна не була в списку стратегічних пріоритетів США, проте, зі збільшенням загрози з боку Росії, відносини з Україною набували дедалі більшої ваги. Зокрема, 10 листопада 2021 року була підписана Хартія стратегічного партнерства США-Україна, що замінила Хартію про стратегічне партнерство 2008 року. Таким чином, вперше з часів Дж. У. Буша, Україна була повноцінно визнана стратегічним партнером США. Хартія 2021 року визначила принципи подальшої американсько-української співпраці, що включали три напрямки: сферу безпеки та протидію російській агресії, просування демократії та верховенства права в Україні та економічні перетворення. В Хартії також передбачено її оновлення кожні 10 років або раніше за умови, якщо обидві сторони вважають необхідним внесення змін. Україна та США висловили наміри співпрацювати в реформуванні ЗСУ та оборонно-промислового комплексу України, поглиблювати співпраці в таких сферах, як безпека Чорного моря, кіберзахист, обмін розвідданими, а також протидія агресії Росії. США заявили про наміри підтримувати зусилля України щодо протидії агресивним діям з боку Росії, у тому числі шляхом підтримки санкцій проти Росії та застосування інших відповідних заходів до відновлення територіальної цілісності України. У розділі про демократію та верховенство права визначаються традиційні пріоритетні сфери, такі як боротьба з корупцією та судова реформа, не намагаючись розширити рамки співпраці. Так само розділ, присвячений економічним перетворенням в Україні, зосереджується на

практичному питанні посилення захисту американських інвестицій і прав інтелектуальної власності, а також визначає підтримку США реформ корпоративного управління на українських державних підприємствах і в банках. [67; 34]

Протягом 2021 року США використовували низку засобів для здійснення дипломатичного тиску на Росію з метою уникнення початку нею бойових дій проти України. Адміністрація Дж. Байдена розгорнула кампанію з попередження подальшої ескалації з боку Росії, що включала погрози з накладення жорстких санкцій, консультації з союзниками, нагнітання інформаційного поля щодо можливого вторгнення Росії, переговори з урядом Росії. Це мало на меті донесення до Росії повідомлення, що початок бойових дій з її боку матиме значні наслідки, які вкрай негативно позначаться на її економічному становищі та статусі в міжнародних відносинах. Активна діяльність адміністрації США також створення умов для швидкої відповіді США та їх союзників на вторгнення Росії на територію України. [28]

В другій половині 2021 року США також надали додаткову військову допомогу Україні. Зокрема, в жовтні Україна отримала пакет розміром у 60 мільйонів доларів, що включає протитанкові ракетні комплекси «Javelin» з боеприпасами, а також боеприпаси до зразків зброї з калібрами НАТО та медичні аптечки для військовослужбовців. [19]

Початок повномасштабної війни 24 лютого 2022 року викликав подальші зміни в зовнішньополітичній стратегії США. Адміністрація Дж. Байдена за підтримки Конгресу виступила за посилення всебічної підтримки України як пріоритетного напрямку зовнішньої політики США. Перший пакет допомоги США Україні розміром у 13,6 мільярди доларів був прийнятий вже у березні 2022 року, та включав економічну, військову та гуманітарну допомогу. Загалом, станом на 31 серпня, США надали допомогу Україні у розмірі приблизно 91 мільярд доларів. [32]

Найважливішу роль протягом 2022-2024 років мала військова допомога США Україні. Станом на 1 листопада 2024 року, США виділили на військову

допомогу приблизно 60,4 мільярда доларів з початку вторгнення Росії 24 лютого 2022 року. Ця допомога включає в себе засоби повітряної оборони, артилерію, броньовані та логістичні машини, авіацію, БПЛА, ПТРК, човни, боєприпаси тощо. Адміністрація Дж. Байдена значним чином відійшла від попередньої політики США щодо України, розширивши обсяги військової допомоги та кількість видів наданого озброєння порівняно з минулими роками. [42]

Ще одним засобом протистояння російській агресії за період 2022-2024 років було накладання санкцій. За цей період США та їх союзники, передусім Великобританія та ЄС, наклали значну кількість санкцій, спрямованих проти російських фінансових інститутів, військово-промислового комплексу, металургійного і гірничодобувного сектору імпорту енергетичних ресурсів, діамантів, металів, а також російської еліти та осіб, що уможливають фінансування та постачання ресурсів, необхідних для ведення війни Росією. [63]

Незважаючи на широке залучення США до протистояння російській агресії у 2022-2024 роках, дієвість заходів з підтримки України була обмежена. Значною мірою це пов'язано зі стриманістю адміністрації Дж. Байдена у наданні військової допомоги Україні. В стратегії уряду США простежується контроль над ескалацією, що був присутній в політиці США від 2014 року. Адміністрація Дж. Байдена тривалий час стримувалась від передачі Україні потужніших зразків зброї, таких як тактичні балістичні ракети ATACMS, танки M1 ABRAMS, літаки F16. Затримки у наданні високоефективних зразків озброєння негативно позначились на здатності України протистояти збройним силам Росії, а тривалі періоди між оголошенням про постачання певних зразків озброєння та їх прибуттям до України дали російським військам можливість підготуватись до змін в бойовій обстановці. Окрім того, низька кількість такого озброєння значно зменшує його ефективність на полі бою.

Стриманість адміністрації Дж. Байдена, подібно до адміністрації Б. Обама, дає Росії можливість проводити односторонню ескалацію бойових дій.

Незважаючи на повторні дії збройних сил Росії, що можуть сприйматися як ескалація – підриг Каховської гідроелектростанції, передача зброї Росії від Північної Кореї, розташування північнокорейських військових на території Росії тощо, США уникали розширень своєї стратегії підтримки України, що, в свою чергу, заохотило Росію до подальшої ескалації. Як потенційні пояснення цієї стриманості можна навести низку факторів, такі як політика залякування з боку Росії, зокрема за допомогою ядерного шантажу, неготовність США підтримувати відновлення українських кордонів 1991 року шляхом бойових дій, зменшення публічного схвалення підтримки України, прагнення максимально зекономити державний бюджет, спрямованість політики США на послаблення Росії за уникання її повної поразки.

Після перемоги Д. Трампа в президентських виборах 5 листопада 2024 року, адміністрація Дж. Байдена внесла зміни до свого підходу до підтримки України на фоні потенційної відмови Д. Трампа від підтримки України. 17 листопада 2024 року Дж. Байден дав Україні дозвіл на використання АТАСМС для нанесення ударів по цілям на території Росії. [41] Також, 3 грудня 2024 року, США оголосили пакет допомоги Україні розміром у 725 мільйонів доларів. Окрім іншого, цей пакет включає протипіхотні міни, які нещодавно були схвалені для використання адміністрацією Байдена в тому, що Білий дім назвав «обмеженим винятком із політики адміністрації стосовно мін». З початку грудня до середини січня адміністрація Дж. Байдена планує надати Україні сотні тисяч додаткових артилерійських снарядів та тисячі додаткових ракет. [62] Таким чином, адміністрація Дж. Байдена намагається поставити Україну в якомога краще становище перед початком другої каденції Д. Трампа.

Висновки до розділу 2

Політика адміністрації Барака Обама щодо України в період з 2014 по 2017 роки була складною та багатогранною, відображаючи як успіхи, так і недоліки. Від анексії Криму до кінця другої каденції Обама, США намагалися знайти баланс між дипломатичними зусиллями, економічними санкціями та

військовою допомогою.

Анексія Криму та війна на Донбасі стали очевидним провалом стратегії "перезавантаження" відносин з Росією, проголошеної Б. Обамою на початку його першої каденції. Зовнішня політика адміністрації Обама передбачала послаблення конкуренції з Росією в пострадянському просторі, що дозволило Росії збільшити свій вплив у регіоні. Це, в свою чергу, стало одним із чинників, що привели до військової агресії Росії проти України.

У відповідь на анексію Криму, Обама заявив про порушення суверенітету України та підтримав санкції проти Росії. Проте, результати зустрічі в Женеві у квітні 2014 року показали неготовність адміністрації Обама до конкретних дій у відповідь на анексію. США делегували відповідальність за дипломатичні зусилля Франції та Німеччині, зосереджуючи свою увагу на інших конфліктах, таких як Афганістан, Ірак та Сирія.

На нашу думку, після збиття літака Boeing-777 та ескалації конфлікту на Донбасі, США посилили санкції проти Росії, що мали помітний вплив на російську економіку. Проте, ці санкції виявилися недостатніми для примусу Росії до припинення агресії щодо України.

Адміністрація Обама надала значну військову допомогу Україні, включаючи нелетальну військову техніку та тренування українських військових. Це сприяло підвищенню здатності Збройних Сил України стримувати російську агресію.

Російська агресія сприяла розширенню політичного діалогу між Україною та США. Адміністрація Обама активно підтримувала проведення реформ в Україні, зокрема у сфері децентралізації, судової влади, правоохоронних органів та енергетики. Одним із пріоритетів була боротьба з корупцією, що включала створення антикорупційних органів та впровадження електронного декларування статків чиновниками.

США надавали значну консультативну та технічну допомогу у сфері енергетики, з метою зменшення залежності України від Росії. Важливим напрямком співпраці була ядерна енергетика, де відновлення співпраці з

компанією "Westinghouse" дозволило зменшити залежність від російського ядерного палива.

Адміністрація Обама надавала велике значення підтримці демократії та громадянського суспільства в Україні. Фінансування програм з підтримки демократії, громадянського суспільства та урядування значно зросло, що сприяло розвитку незалежних ЗМІ, боротьбі з корупцією та реформам у різних сферах.

Незважаючи на значне збільшення військової допомоги, вона мала значні обмеження. Військова допомога адміністрації Обама була виключно нелетальною, що обмежувало її ефективність у підвищенні боєздатності Збройних Сил України. Конгрес США ухвалив "Акт на підтримку свободи в Україні", проте адміністрація Обама зберігала ембарго на постачання летальної зброї, остерігаючись ескалації воєнних дій з боку РФ.

Спроби реалізації енергетичних проєктів, таких як будівництво СПГ терміналу в порту Одеси, були зірвані через геополітичні перешкоди, зокрема відмову Туреччини пропускати танкери. Також були складнощі з визначенням України як стратегічного партнера США поза межами НАТО, що стримувало розвиток двостороннього співробітництва на більш високому рівні.

Дискусії в Атлантичній раді США підтвердили, що Будапештський меморандум не надає Україні гарантій захисту її територіального суверенітету з боку підписантів, що обмежило зобов'язання США підтримувати Україну в умовах російської агресії.

Адміністрація Обама намагалася уникати ескалації конфлікту з Росією, орієнтуючись на збереження статусу кво, за яким Україна не отримує здатності повернути окуповані території воєнним шляхом, в той час як Росія є стриманою від спроб подальшого захоплення українських територій.

Загалом, політика адміністрації Обама щодо України була спрямована на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, проте мала свої обмеження та недоліки. Незважаючи на значні зусилля, санкції та військова допомога виявилися недостатніми для повного стримування російської агресії.

Політика адміністрації Дональда Трампа щодо України в період з 2017 по 2020 роки була неоднозначною та суперечливою. Від початку його каденції до кінця, США намагалися знайти баланс між дипломатичними зусиллями, економічними санкціями та військовою допомогою.

Прихід Трампа до влади супроводжувався острахом щодо його зовнішньополітичних позицій стосовно Росії та України. Його зовнішньополітичне бачення передбачало побудову стабільних відносин з Росією, що викликало занепокоєння в Україні. Трамп називав Росію великою та сильною державою, а Путіна – великим лідером. Він також припустив, що населення Криму надає перевагу бути в складі Росії. Його програма зовнішньої політики була заснована на принципах економічного націоналізму, скепсису щодо глобальної ролі США та трансатлантичної єдності.

Україна була залучена в скандал навколо політичного консультанта П. Манафорта, який очолював передвиборчий штаб Трампа. Це зумовило негативне ставлення Трампа до України.

Незважаючи на особисті погляди Трампа, офіційна політика його адміністрації щодо російської агресії в Україні виявилася продовженням політики адміністрації Обами. Адміністрація Трампа визнала Крим частиною України та засудила окупацію Росією. Вона також стверджувала, що Росія несе основну відповідальність за розпалювання конфлікту на сході України.

Для каденції Трампа була характерна невідповідність його особистої риторики та зовнішньої політики його адміністрації. Він не пропонував спонтанних публічних коментарів щодо статусу Криму і послідовно відмовлявся визнавати відповідальність російського уряду за окупацію Криму. Проте адміністрація Трампа підтримувала проукраїнську позицію стосовно Криму, опублікувавши «Кримську декларацію», яка відкидала спробу Росії анексувати Крим.

Адміністрація Трампа видала дозвіл на постачання Україні летальної зброї, включаючи протитанкові ракети Javelin. Крім того, Україна отримала снайперські гвинтівки, реактивні системи залпового вогню та патрульні катери.

За каденції Трампа також значно збільшились обсяги допомоги Україні: адміністрація Обами виділила Україні загалом 1,4 мільярда доларів США, порівняно з приблизно 2,6 мільярдами доларів США адміністрацією Трампа².

Адміністрація Трампа продовжила застосовувати санкції проти Росії та припинила високопоставлені дипломатичні взаємодії, які могли сприйматися як схвалення політики Росії. Проте, незважаючи на розширення обсягів військової допомоги, вона була недостатньою для задоволення потреб України для успішного забезпечення оборони та військового стримування Росії.

Спроби реалізації енергетичних проєктів, таких як будівництво СПГ терміналу в порту Одеси, були зірвані через геополітичні перешкоди, зокрема відмову Туреччини пропускати танкери. Також були складнощі з визначенням України як стратегічного партнера США поза межами НАТО, що стримувало розвиток двостороннього співробітництва на більш високому рівні.

Дискусії в Атлантичній раді США підтвердили, що Будапештський меморандум не надає Україні гарантій захисту її територіального суверенітету з боку підписантів, що обмежило зобов'язання США підтримувати Україну в умовах російської агресії.

Адміністрація Трампа намагалася уникати ескалації конфлікту з Росією, орієнтуючись на збереження статусу кво, за яким Україна не отримує здатності повернути окуповані території воєнним шляхом, в той час як Росія є стриманою від спроб подальшого захоплення українських територій.

В адміністрації Трампа були присутні протиріччя, що створювали сумніви в її реальній позиції. Однією з найбільших проблем був державний секретар Рекс Тіллерсон, який мав активні робочі відносини з Росією як генеральний директор ExxonMobil. Це підштовхнуло Конгрес до ухвалення закону «Протидія супротивникам Америки через санкції», щоб запобігти ослабленню або скасуванню санкцій проти Росії президентом без схвалення Конгресу.

В другій половині 2019 року відносини між Україною та США вступили в кризовий період через звинувачення Трампа у захисті Україною Хантера

Байдена, сина Джо Байдена, від кримінального розслідування. Це призвело до замороження пакету військової допомоги Україні та імпічменту Трампа.

Загалом, політика адміністрації Трампа щодо України була спрямована на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, проте мала свої обмеження та недоліки. Незважаючи на значні зусилля, санкції та військова допомога виявилися недостатніми для повного стримування російської агресії.

Політика адміністрації Джо Байдена щодо України зазнала значних змін через початок повномасштабної війни між Україною та Росією у 2022 році. Байден, маючи багатий досвід співпраці з Україною, продовжив підтримувати Україну у її боротьбі проти російської агресії.

Байден проголосив відновлення співпраці з партнерами США після президентства Трампа, а також підтримку демократії у світі та спільне протистояння загрозам міжнародній безпеці, включаючи російську агресію. Він також просував ідею співпраці з Росією в питаннях спільних інтересів, таких як ядерна безпека.

Байден має багатий досвід співпраці з Україною, зокрема як сенатор і віце-президент. Він активно підтримував Україну під час російської агресії у 2014 році, співпрацюючи з американськими та європейськими лідерами в процесі накладання санкцій на Росію.

Від початку каденції Байдена у 2021 році почалось відновлення американсько-українських відносин. США звертали увагу на необхідність реформування судової влади, корпоративного управління, сектору безпеки і оборони, а також боротьби з корупцією.

У травні 2021 року був опублікований документ «США та Україна: Стратегічні Партнери», в якому були викладені основні положення порядку денного американсько-українських відносин. США висловили занепокоєння агресивною поведінкою Росії та зобов'язались співпрацювати з союзниками для уникнення ескалації з боку Росії. Вони також підтримували реформування державних інститутів та корпоративного сектора в Україні.

У листопаді 2021 року була підписана Хартія стратегічного партнерства

США-Україна, що замінила Хартію про стратегічне партнерство 2008 року. Вперше з часів Джорджа Буша, Україна була повноцінно визнана стратегічним партнером США. Хартія визначила принципи подальшої співпраці, включаючи сферу безпеки, протидію російській агресії, просування демократії та верховенства права, а також економічні перетворення.

По мірі накопичення російських військ на кордоні з Україною, адміністрація Байдена вдавалась до дедалі активніших дій з попередження ескалації. Встановлення ближчих стратегічних відносин із Україною стало одним із векторів діяльності в цьому напрямку.

Протягом 2021 року США надали додаткову військову допомогу Україні, включаючи протитанкові ракетні комплекси «Джавелін» з боєприпасами. З початком повномасштабної війни 24 лютого 2022 року, адміністрація Дж. Байдена посилила всебічну підтримку України. Перший пакет допомоги розміром у 13,6 мільярдів доларів був прийнятий у березні 2022 року. Загалом, станом на 31 серпня 2024 року, США надали допомогу Україні у розмірі приблизно 91 мільярд доларів.

Найважливішу роль протягом 2022-2024 років мала військова допомога США Україні. Вона включала засоби повітряної оборони, артилерію, броньовані та логістичні машини, авіацію, БПЛА, ПТРК, човни, боєприпаси тощо. Адміністрація Байдена розширила обсяги військової допомоги та кількість видів наданого озброєння порівняно з минулими роками.

Протягом 2022-2024 років США та їх союзники, передусім Великобританія та ЄС, наклали значну кількість санкцій проти російських фінансових інститутів, військово-промислового комплексу, металургійного і гірничодобувного сектору, імпорту енергетичних ресурсів, діамантів, металів, а також російської еліти та осіб, що уможливають фінансування війни.

Незважаючи на широке залучення США до протистояння російській агресії, дієвість заходів з підтримки України була обмежена. Адміністрація Байдена тривалий час стримувалась від передачі Україні потужніших зразків зброї, що негативно позначилось на здатності України протистояти збройним

силам Росії.

Після перемоги Дональда Трампа в президентських виборах 2024 року, адміністрація Байдена внесла зміни до свого підходу до підтримки України. Дж. Байден дав Україні дозвіл на використання АТАСМС для нанесення ударів по цілям на території Росії та оголосив новий пакет допомоги розміром у 725 мільйонів доларів.

Загалом, політика адміністрації Байдена щодо України була спрямована на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, а також на зміцнення стратегічного партнерства між двома країнами. Незважаючи на значні зусилля, виклики, пов'язані з російською агресією, вимагали постійної уваги та активних дій з боку США.

Отже, політика адміністрацій США щодо України в період з 2014 року по 2024 рік з точки зору стратегічного огляду була спрямована на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України та окреслювалася зусиллями від намагання уникати ескалації конфлікту з Росією, орієнтуючись на збереження статусу кво, за яким Україна не отримує здатності повернути окуповані території воєнним шляхом та залежністю військової допомоги від особистих мотивів Президента США, до активного зміцнення стратегічного партнерства між двома країнами.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ КЛІМАТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШУ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ США ЩОДО УКРАЇНИ

3.1 Вплив міжпартійного протистояння на впровадження зовнішньої політики США

Як одна з важливих проблем зовнішньої політики США, російська агресія завжди мала значний вплив на політичний процес у США. Саме скандал із допомогою Україні став причиною першого імпічменту Д. Трампа. Проте, саме протягом повномасштабної війни між Україною та Росією зовнішня політика США щодо цих країн справді стала одним із спірних питань американського політичного дискурсу. Протягом 2014-2021 років Демократична та Республіканська партії загалом погоджувались про необхідність підтримки України.

Широка двопартійна підтримка України в Конгресі США мала свої прояви як в адміністрації Б. Обама, так і Д. Трампа. За другої каденції Б. Обама його відмова від постачання летальної зброї Україні викликала критику з боку Демократів і Республіканців. Зокрема, в «Акті на підтримку свободи в Україні», ухваленому у грудні 2014 року, Конгрес США вперше закликав Б. Обаму надати Україні летальну зброю. До кінця другого президентського терміну Б. Обама сенатори продовжували спричиняти тиск на його адміністрацію щодо надання Україні летальної зброї. [36, с. 39]

За адміністрації Д. Трампа тиск з боку Конгресу був ще потужніший. На фоні звинувачень у російському втручанні на користь Д. Трампа під час виборів та його обіцянок щодо нормалізації відносин з Росією, Конгрес приділяв особливу увагу його діяльності. Тому, щоб захиститися від тиску Конгресу та звинувачень у зв'язках з Росією, команда президента заявила про повну підтримку України. Саме це призвело до значного збільшення військової допомоги США та надання Києву летальної зброї. [57, с. 182]

Проте, повномасштабна війна між Україною та Росією з 2022 року

поступово збільшувала міжпартійний та внутрішньопартійний розкол стосовно поглядів на цей конфлікт. На початок вторгнення Росії 24 лютого 2022 року Україна користувалась широкою двопартійною підтримкою, проте з часом різниця в рівні підтримки Демократичної та Республіканської партій продовжувала збільшуватись. За опитування, проведеним Pew Research Center станом на березень 2022 року, переважна більшість опитаних в обох партіях підтримували співпрацю з союзниками США щодо протидії російській агресії, накладання жорстких економічних санкцій та розглядала вторгнення Росії на територію України як значну загрозу для інтересів США. При цьому підтримка була значною в обох партіях та мала малу міжпартійну різницю. [59] Проте, вже станом на січень 2023 року, підтримка України з боку Республіканців значно зменшилась. Зокрема, кількість опитуваних, що вважали допомогу США Україні надмірною, значно збільшилась протягом 2022 року – від 9% у березні 2022 року до 40% у січні 2023, в той час як кількість опитуваних, що вважали допомогу недостатньою, за цей період зменшилась від 49% до 17%. Також, набагато менше Республіканців сприймали вторгнення Росії як загрозу для США – 29% у січні 2023 порівняно з 51% у березні 2022 року. [40] Опитування 25 листопада 2024 року підтвердило тренди до зменшення підтримки України – 42% вважають допомогу США надмірною та 10% – недостатньою. [38]

Тим часом, підтримка України з боку Демократів протягом цього періоду була більш стабільною. За результатами опитування в 2022 році, 38% демократів вважали допомогу недостатньою та 5% відсотків – надмірною. [59] В січні 2023 року ці показники змінилися відповідно на 23% та 15% відсотків. [40] Проте, у листопаді 2024 року проявився позитивний тренда – відповідно 28% та 13%. [38] Таким чином, протягом 2022-2024 років поступово зростив відрив між поглядами Республіканців та Демократів щодо підтримки України з боку США, як результат, перетворюючи цю проблему на один із наріжних каменів політичного процесу США.

При цьому, збільшення суперечливості поглядів стосовно російсько-української війни відбувається не лише в міжпартійному середовищі.

Республіканська партія США включає численні неформальні групи, які виявляють різний ступінь підтримки України. До проукраїнських груп належать: консерватори Рейгана, які підтримують жорстку зовнішню політику та повну підтримку союзників Америки; неоконсерватори, які виступають за просування демократії та інтервенціонізму в міжнародні справи; і помірковані республіканці, які нагадують класичних лібералів 1950-1970-х років. Хоча ці фракції загалом підтримують військову допомогу Україні, їхнє схвалення ініціатив, очолюваних демократами, все ще може залежати від внутрішньої політики США.

Найбільш антиукраїнською фракцією є трампісти, або республіканці MAGA. Це невелика, але гучна група політиків, очолена Д. Трампом. MAGA пропагує ізоляціонізм та стверджує, що підтримка України не відповідає інтересам Америки.

Незважаючи на незначну кількість Республіканців MAGA, вони мають непропорційний вплив всередині партії, що зумовлено низкою факторів. Перший фактор – це передвиборчий період у США, коли політики більш чутливі до настроїв електорату. Другий фактор – це вплив Д. Трампа на Республіканську партію. Він зміг ідеологічно відтіснити «традиційних» неоконсерваторів-республіканців за чотири роки перебування на посаді. Він міг нав'язати своє бачення порядку денного партії. Третій фактор – розбіжність між очікуваннями та реальністю контрнаступу України в очах американських політиків.

Республіканці MAGA також відповідають за активне поширення антиукраїнської та проросійської пропаганди в США. Дональд Трамп та інші республіканці MAGA публічно хвалили Путіна та вторгнення в Україну 2022 року, відмовляючись визнавати Україну союзником, а Росію – загрозою. Члени фракції, а також ультраправі ЗМІ, з якими вони мають тісні зв'язки, постійно посилюють російський наратив у США, включаючи такі теми, як «американські лабораторії біологічної зброї в Україні», «неонацисти в українському уряді», «пригнічення населення українським урядом», «бомбардування Україною

Донбасу», «є загроза розширення НАТО для російській державності» та інші заяви російського уряду та російських державних пропагандистів, а також різні теорії змови. Вони використовують дезінформацію, щоб посилити недовіру до нинішнього американського уряду, України та інших європейських союзників США, водночас зображуючи Путіна та Росію «захисниками традиційних цінностей» і справжніми жертвами війни. [44]

Перетворення підтримки України на міжпартійну проблему є великою небезпекою для України, оскільки в таких умовах вона може стати інструментом однієї з партій для досягнення власних цілей. Зокрема, проявом цього є блокування допомоги Україні від жовтня 2023 року до квітня 2024 року. 18 жовтня стало відомо про подання Дж. Байденом запиту на пакет у розмірі приблизно 100 мільярдів доларів, який мав включати оборонну допомогу Ізраїлю та Україні, а також фінансування безпеки кордонів і допомогу країнам Індо-Тихоокеанського регіону, в тому числі Тайваню. [24] Проте, 7 листопада Спікер Палати представників Конгресу Майк Джонсон заявив, що розгляд нової фінансової та військової підтримки України буде об'єднаний із безпекою кордонів США. [1] Таким чином, в обмін на затвердження наступного пакета допомоги, в якому перш за все були зацікавлені Демократи, Республіканці вимагали від них поступок щодо контролю за кордоном. 4 лютого 2024 року Сенат оприлюднив двопартійну імміграційну угоду, яка мала забезпечити безпеку південного кордону та виділити допомогу Україні, Ізраїлю та Тайваню. Проте, незважаючи на спроби Демократів досягнути компромісу, Д. Трамп закликав Республіканську партію блокувати цю угоду. Його метою було перешкодити вирішенню ключової проблеми у політичному дискурсі США – контролю над кордоном – з політичних міркувань. Для Д. Трампа було не вигідно дозволити адміністрації Дж. Байдена розв'язати проблему, з якою були пов'язані інтереси обох партій – допомога Україні та посилений контроль над кордоном з Мексикою – в рік проведення президентських виборів, оскільки це підвищило схвалення політики Дж. Байдена. [37] Як результат внутрішньополітичних суперечностей США, допомога Україні залишилась

заблокованою протягом шести місяців. Таким чином, в результаті втрати широкої двопартійної підтримки України вона стала інструментом міжпартійної боротьби, що поставило під загрозу здатність України обороняти себе від російської агресії.

3.2. Прогнозування майбутньої зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа та потенційні засади формування подальших американсько-українських відносин

На фоні перемоги Д. Трампа на президентських виборах 5 листопада 2024 року, необхідним є розгляд його позицій та позицій його майбутнього кабінету щодо російсько-української війни. Через численні суперечливості в його проголошених наративах та політиці під час першої каденції, майбутня політика адміністрації охоплена невизначеністю.

Під час своєї передвиборчої кампанії 2024 року Трамп неодноразово обіцяв припинити російсько-українську війну «протягом 24 годин після інавгурації», але ці заяви ніколи не включали конкретних планів щодо реалізації цієї амбітної мети. Протягом своєї першої каденції та за період 2022-2024 років Д. Трамп неодноразово проявляв прихильне ставлення до В. Путіна. Зокрема, в лютому 2022 року Д. Трамп схвально поставився до вторгнення В. Путіна на територію України, назвавши його «генієм» [46] В 2023 році Д. Трамп дещо змінив свій наратив, назвавши В. Путіна «розумним хлопцем, що зробив величезну помилку», проте не уточнював, в чому саме була помилка. [43] Станом на 2024 рік, Д. Трамп відмовляється від конкретного осудження дій президента Росії. Навпаки, він частіше звинувачує В. Зеленського та Дж. Байдена в початку російсько-української війни. Зокрема, під час інтерв'ю 17 жовтня 2024 року він заявив, що «Зеленський ніколи не повинен був допустити, щоб ця війна почалася». Також, під час цього інтерв'ю, він звинуватив Дж. Байдена в провокуванні війни. Він також багаторазово заявляв, що повномасштабна війна між Україною та Росією не почалась би, якби він був

президентом. [50]

Поточна риторика Д. Трампа сумісна з його прихильним ставленням до Росії перед та під час його першої каденції. Д. Трамп зберіг негативне ставлення до України з періоду 2016-2020 років, викликане підтримкою Україною Г. Клінтон 2016 року та скандалом за участі П. Манафорта під час передвиборчої кампанії, а також першого імпічменту через затримку допомоги Україні у 2019 році. Також, вірогідно, що на відносинах між Україною та США негативно позначиться відкрита підтримка Україною демократичної кандидатки К. Гарріс, зокрема візит В. Зеленського до заводу боєприпасів у Пенсильванії 22 вересня 2024 року. У відповідь на візит Трамп звинуватив Зеленського в образі і додав, що він «дуже добре порозумівся з президентом Росії В. Путіним». [71]

Для формування уявлення про майбутню політику адміністрації Д. Трампа важливо також звернути увагу на погляди членів його кабінету. На посаді державного секретаря А. Блінкен, що відігравав важливу роль в американсько-українських відносинах за адміністрації Дж. Байдена, буде замінений М. Рубіо. Публічні заяви Рубіо щодо України відповідають планам Д. Трампа щодо швидкого завершення війни. Заяви та дії Рубіо були більшою мірою спрямовані на переговори та припинення війни, а не на надання Україні того, що їй потрібно, щоб витіснити російські війська зі своєї території. Рубіо був серед 15 законодавців-республіканців у Сенаті, які проголосували проти пакету військової допомоги Україні на 61 мільярд доларів, який зрештою був прийнятий у квітні 2024 року. 6 листопада М. Рубіо заявив про «неймовірну сміливість та силу у протистоянні Росії », проте назвав конфлікт війною в глухий кут та наголосив на необхідності її швидко завершити. [72] У вересні він наполягав, що він «не на стороні Росії», але що «реальність полягає в тому, що війна в Україні закінчиться шляхом переговорів». [47]

Майбутній директор Бюро управління і бюджету Р. Воут займав цю позицію за попередньої адміністрації Д. Трампа, та був залучений до блокування Д. Трампом допомоги Україні у 2019 році. В процесі розслідування, пов'язаного з першим імпічментом, він відмовився давати свідчення про

блокування допомоги. Протягом повномасштабної російсько-української війни 2022-2024 років він неодноразово висловлювався проти надання Україні допомоги США та підтримував риторику Д. Трампа, спрямовану проти союзників США в НАТО у соціальній мережі X, попередньо відомій як Twitter. Наприклад, 27 березня 2023 року він провів паралель між Афганістаном та Іраком і Україною в контексті потрапляння американської зброї в руки ворогів США через корупцію, незважаючи на офіційні підтвердження про належне використання Україною зброї, переданої їй від США. [68] 29 квітня 2023 року він заявив, що «якщо ти підтримуєш фінансування України, то ти не за зовнішню політику «Америка першою»». [69]

Майбутній міністр оборони П. Хегсет перед своєю номінацією був телеведучим на консервативному інформаційному каналі Fox News, який, зокрема, відомий активним через часте поширення проросійської пропаганди. Він є рішучим прихильником новообраного президента США і захищав суперечливі коментарі Трампа щодо НАТО та воєн у всьому світі, в тому числі в Україні. У перші дні повномасштабного вторгнення Росії в Україну сам Хегсет назвав Путіна військовим злочинцем, який хоче відновити СРСР, і виступав за прискорення допомоги Києву. Пізніше в інтерв'ю він назвав ідею про те, що Росія може напасти на інші країни Європи слідом за Україною, зайвою. Він також поділився думками, які збігаються зі скептицизмом Трампа щодо взаємної оборони у військовому альянсі НАТО. [49]

Серед інших членів його кабінету, що не висловлювали своїх позицій на тему російсько-української війни, помітною є тенденція до вибору осіб, які раніше в якійсь мірі працювали на Д. Трампа. Зокрема, генеральний прокурор П. Бонді була його адвокатом під час його першого імпічменту; заступник генерального прокурора Т. Бланш виступав його адвокатом на кількох кримінальних справах; директор Департаменту у справах ветеранів Д. Коллінз є колишнім конгресменом, що виступав проти дослідження щодо втручання Росії у виборах 2016 року та першого імпічменту Д. Трампа. З цього ми можемо зробити висновок, що Д. Трамп використовує членство в своєму кабінеті як

нагороду для осіб, що раніше завоювали його прихильність. Отже, ці особи, скоріш за все, будуть притримуватись позицій самого Д. Трампа та не будуть стримувальним елементом для його імпульсивної поведінки.

Як зазначено у підрозділу 2.2, сильна двопартійна підтримка України в Конгресі під час першої каденції Д. Трампа була потужним стримувальним фактором для його діяльності, що змусило його адміністрацію притримуватися проукраїнської позиції. Проте, посилення антиукраїнських позицій серед Республіканської партії, а також непропорційний вплив фракції Д. Трампа в партії значно послаблюють контроль Конгресу над майбутньою політикою його другої адміністрації. Враховуючі ці умови, ми можемо зробити висновок про те, що від січня 2025 року зовнішня політика США щодо російсько-української війни буде значною мірою базуватись на поглядах самого Д. Трампа через зменшення кількості стримуючих чинників. Водночас, його адміністрація не зможе повною мірою покинути Україну напризволяще та укласти дружні відносини з Росією через підтримку України іншими фракціями Республіканської партії, широку підтримку України серед Демократичної партії та поширену підтримку України серед населення США.

Спираючись на попередні наративи Д. Трампа та його оточення, можна зробити висновки про наступну стратегію стосовно російсько-української війни: в очах Д. Трампа продовження активних бойових дій між Україною та Росією є не вигідним, тому він буде чинити тиск на сторони конфлікту з замороження лінії контакту, пригрозуючи Україні перекриттям допомоги США; в переговорах між Україною та Росією він буде схильний до позицій Росії.

Для України пріоритетом є подальша підтримка США в боротьбі проти російської агресії та, в ідеальному випадку, підвищення її обсягів. Для цього необхідно досягнути прихильності Д. Трампа шляхом двосторонніх контактів, за яких українська сторона має створити позитивне враження в очах Д. Трампа. За першої каденції Д. Трампа, президент П. Порошенко для покращення відносин з рядом Д. Трампа запропонував вигідні для США контракти,

спираючись на прагматизм зовнішньої політики американського президента. Теперішня адміністрація України має прийняти ідентичну стратегію, наголошуючи на можливу вигоду для США під час співпраці в енергетичній, металургійній, оборонній сферах, та пов'язати широку співпрацю з США в цих сферах з перемогою України. Водночас вірогідно, що Д. Трамп не буде позитивно сприймати максималістські прагнення України з відновлення кордонів 1991 року, тому в спілкуванні з ним та його адміністрацією треба орієнтуватись на ціль відновлення кордонів станом на січень 2022 року.

Висновки до розділу 3

Нинішня політична ситуація в Америці відіграє важливу роль у формуванні зовнішньої політики США щодо України. В останні роки російсько-українська війна перетворилася з предмета широкої двопартійної підтримки в Сполучених Штатах на політично суперечливу тему, яка посилює внутрішні розбіжності між республіканською та демократичною партіями. Ця динаміка безпосередньо впливає на стабільність і ефективність американської підтримки України в боротьбі з російською агресією.

З початком війни у 2022 році, міжпартійний розкол у США поглибився, особливо серед Республіканців, де на фоні зростання впливу ізоляціоністських фракцій (наприклад, MAGA) підтримка допомоги Україні зменшилася. Натомість, Демократи демонстрували більш стабільну підтримку, що вказує на перетворення цього питання на інструмент політичної боротьби.

Поляризація поглядів між Республіканцями та Демократами, а також всередині Республіканської партії, суттєво ускладнює ухвалення рішень у сфері підтримки України. Це проявляється у випадках блокування пакетів допомоги, як, наприклад, у 2023-2024 роках. Використання питання підтримки України для досягнення внутрішньополітичних цілей ставить під загрозу стабільність американсько-українських відносин та знижує довіру союзників до США як до передбачуваного партнера.

Ізоляціоністські фракції, зокрема MAGA, активно використовують російські наративи для посилення недовіри до України, американського уряду та союзників. Це негативно впливає на громадську думку, збільшує політичні ризики для ухвалення рішень про подальшу допомогу Україні, а також перетворює Україну на символ внутрішньополітичного протистояння.

Перемога Д. Трампа на виборах 2024 року підсилює ризики для подальшої американської підтримки України. Політична риторика Д. Трампа свідчить про його готовність переглянути підтримку України на користь "переговорів", які можуть враховувати інтереси Росії більше, ніж інтереси України. Призначення таких посадовців, як М. Рубіо, підсилює ймовірність реалізації ізоляціоністського курсу. Невизначеність майбутньої політики США може стати основним фактором ризику для стабільності відносин між країнами.

До рекомендацій для України в цій складній політичній ситуації ми би віднесли наступні кроки:

- активізація дипломатичних зусиль: Україні необхідно працювати з обома партіями в Конгресі для мінімізації ризиків політизації питання підтримки.

- Комунікаційна стратегія: акцент на стратегічному партнерстві між країнами, яке спрямоване не лише на військову допомогу, але й на економічну та енергетичну співпрацю.

- Залучення американської громадськості: Україна повинна інвестувати в інформування американців про значення підтримки України для глобальної безпеки.

Таким чином, сучасний політичний клімат у США впливає на зовнішню політику країни, включаючи підтримку України, і цей вплив має тенденцію до зростання у зв'язку з поляризацією внутрішньополітичного дискурсу. Україні слід гнучко реагувати на ці зміни, щоб зберегти ключову підтримку свого стратегічного партнера.

Слід не забувати, що ключова частина Республіканської партії, особливо фракція MAGA, не тільки знижує свою прихильність, а й активно поширює

антиукраїнську пропаганду, відповідну російському наративу. Це свідчить про можливу трансформацію української проблеми в засіб внутрішньополітичної боротьби, що створює загрозу стратегічній довгостроковій підтримці України.

Зміни в політичному ландшафті після перемоги Д. Трампа на президентських виборах 2024 року поставили під сумнів подальшу підтримку України з боку Сполучених Штатів. Невизначеність щодо політичної позиції нової адміністрації, особливо її наміри швидко завершити війну за будь-яку ціну, може призвести до скорочення військової допомоги або спроби нав'язати Україні компроміс, вигідний Росії.

Посада ключової людини в кабінеті Д. Трампа зіграє важливу роль у формуванні зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа. Наприклад, потенційне призначення М. Рубіо на пост держсекретаря може свідчити про пріоритет дипломатичного підходу до врегулювання конфлікту, але в той же час може вказувати на ризик скорочення підтримки військового оборонного потенціалу України.

Враховуючи описані тенденції, Україні слід посилити свою дипломатичну діяльність, спрямовану на підтримку двопартійної підтримки в Конгресі США. Особливу увагу слід приділити встановленню контактів із різними політичними групами Республіканської партії, зосередивши увагу на спільних стратегічних інтересах з протидії російській агресії.

На закінчення, на нашу думку, Україна повинна активно працювати над диверсифікацією джерел міжнародної підтримки, зокрема, поглибленням відносин з Європейським союзом та іншими партнерами, що зменшить залежність від американської політичної кон'юнктури і забезпечить стабільність допомоги в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

За результатом проведеного дослідження було сформульовано ряд висновків, що спрямовані на досягнення поставленої мети:

1. Розглянено процес формування зовнішньої політики США щодо України від розпаду СРСР та до початку російської агресії у 2014 році. Визначено особливості її 4 періодів: русоцентричного, періоду стратегічного партнерства, розчарування та періоду зміни пріоритетів. Проаналізовано заходи з забезпечення ядерної безпеки адміністрації Дж. Г. У. Буша стосовно України в умовах розпаду СРСР. Проаналізовано перехід адміністрації Б. Клінтона від наслідування жорсткої політики Дж. Г. У. Буша до встановлення стратегічного партнерства з Україною та відповідного розширення американсько-українських відносин і послідовного розчарування другої адміністрації Б. Клінтона через повільні темпи проведення реформ в Україні та невідповідність риторики та політики Л. Кучми. Розглянуто зміни в зовнішньополітичних пріоритетах США за адміністрації Дж. У. Буша та відновлення американсько-українських відносин після Помаранчевої революції, а також встановлення широкої співпраці між Україною та США. Проаналізовано засади політики «перезавантаження» адміністрації Б. Обама та її вплив на послаблення американсько-українських відносин.

2. Визначено зміни в політиці адміністрації Б. Обама під впливом початку російської агресії у 2014 році. Розглянуто дії США у відповідь на початок російської агресії та встановлено, що дії Б. Обама були зосереджені на стримування подальшої російської агресії без руйнування робочих американсько-російських відносин. Охарактеризовано посилення американсько-українських зв'язків в результаті визначення Україною політичного курсу, спрямованого на країни Заходу.

3. Розкрито особливості зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа за його першої каденції. Охарактеризовано елементи посилення проукраїнської політики США за цей період. Проаналізовано несумісність особистої риторики Д. Трампа та зовнішньої політики США та визначено роль двопартійної

підтримки України в Конгресі у спрямуванні проукраїнської політики першої каденції Д. Трампа. Розглянуто прагматичне спрямування американсько-українських відносин за цей період на прикладі енергетичної співпраці України та США.

4. З'ясовано зміни в зовнішній політиці США після початку повномасштабної війни між Україною та Росією. Розглянуто спроби адміністрації Дж. Байдена попередити війну за допомогою таких засобів, як надання додаткової військової підтримки Україні, попереджень в бік Росії, координації спільних дій із союзниками на випадок вторгнення Росії до України. Охарактеризовано різке збільшення підтримки України з боку США, що включало значний обсяг військової, фінансової та гуманітарної допомоги та потужні санкції, накладені на Росію з боку США та їх союзників. Виокремлено тенденцію адміністрації США до уникнення ескалації та зауважено її вплив на ефективність підтримки Україні, а також запропоновано її фактори для пояснення стриманості Дж. Байдена, такі як політика залякування з боку Росії, неготовність США підтримувати відновлення українських кордонів 1991 року шляхом бойових дій, зменшення публічного схвалення підтримки України, прагнення максимально зекономити державний бюджет, спрямованість політики США на послаблення Росії за уникання її повної поразки. Зауважено різке збільшення обсягів підтримки України адміністрацією Дж. Байдена після перемоги Д. Трампа у президентських виборах.

5. Досліджено вплив міжпартійного протистояння на впровадження зовнішньої політики США під час російсько-української війни. Проаналізовано зміни в поглядах американців на російсько-українську війну протягом 2022-2024 років. На основі опитувань, проведених Pew Research Center охарактеризовано збільшення розриву у поглядах Республіканців та Демократів на підтримку України з боку США. Визначено, що протягом цього періоду відбулось значне зниження підтримки України з боку Республіканців та стабільний рівень підтримки з боку Демократів. Розглянено рівень підтримки України серед фракцій Республіканської партії, а також наведено фактори, що

викликають непропорційний вплив фракції MAGA, очоленої Д. Трампом, на Республіканську партію: передвиборчий період у США, впливовість Д. Трампа як в результаті перебування на посаді президента протягом 2017-2021 років та розбіжність між очікуваннями та реальністю розгортанням бойових дій в Україні в очах американських політиків. Охарактеризовано вплив антиукраїнської пропаганди на формування уявлень американців та роль MAGA в її розповсюдженні. На прикладі блокування допомоги Україні з боку Республіканської партії протягом жовтня 2022-квітня 2024 року визначено небезпеку перетворення російсько-української війни на інструмент міжпартійної боротьби у внутрішній політиці США.

6. Спрогнозовано зовнішньополітичний курс другої адміністрації Д. Трампа щодо України. Проаналізовано наративи Д. Трампа стосовно війни між Україною та Росією, зокрема його прихильного ставлення до В. Путіна та звинувачення В. Зеленського та Дж. Байдена в початку повномасштабної російсько-української війни, а також його обіцянки «закінчити війну за 24 години». Проведено паралелі між наративами передвиборчої кампанії Д. Трампа 2024 року та його першої каденції. Виокремлено ставлення Д. Трампа до уряду України на основі подій його першого президентського терміну та під час його передвиборчої кампанії. На прикладі М. Рубіо, Р. Воута та П. Хегсета охарактеризовано позиції майбутніх членів кабінету Д. Трампа, що вказують на небажання наступної адміністрації США підтримувати Україну в умовах повномасштабної війни. Зауважено на послабленні зовнішнього контролю над політикою Д. Трампа стосовно України та Росії через посилення антиукраїнських настроїв серед республіканців та непропорційного впливу його фракції на політичний курс Республіканської партії. Сформульовано засади потенційної політики уряду України, спрямованої на формування робочих відносин з адміністрацією Д. Трампа, що включають створення урядом В. Зеленського позитивного враження в очах Д. Трампа шляхом двосторонніх контактів та укладення вигідних для США договорів в енергетичній, металургійній та оборонній сфері, а також посилити свою дипломатичну

діяльність, спрямовану на підтримку двопартійної підтримки в Конгресі США, зокрема важливе встановлення контактів із різними політичними групами Республіканської партії

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васьків О. Новий спікер Палати представників США вважає, що допомогу Україні та Ізраїлю слід розглядати окремо. *Суспільне Новини*. 2023. URL: https://suspilne.media/603419-novij-spiker-palati-predstavnikiv-ssa-zaaviv-so-dopomogu-ukraini-ta-izrailu-potribno-rozgladati-okremo/?utm_source=copylink&utm_medium=ps (дата звернення: 06.12.2024).
2. Гарань О. Розпад СРСР і українське питання в політиці США. *Сучасність*. 1995. № 4. С. 70-80. URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1995_N04_408.pdf?PHPSESSID=jn6uaa7eg74r6c44est2nqge40 (дата звернення: 06.12.2024).
3. Гвоздков С. Пострадянські держави в зовнішній політиці США за часів президентства Дж. У. Буша. *Етнічна історія народів Європи*. Вип. 47. С. 112-116. URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2015/47/articles/19.pdf> (дата звернення: 06.12.2024).
4. Городня Н. Політика США щодо України за президентства Дж. Г. У. Буша (1989 – 1993 рр). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016.. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VKNU_Ist_2016_3_7 (дата звернення: 06.12.2024)
5. Городня Н. Для чого Америці підтримувати Україну. *Американська історія і політика: електрон. наук. фахове вид.* 2015. Вип. 2. С. 69-77. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8F-%D0%9D..pdf> (дата звернення: 06.12.2024).
6. Горук А. Україна у зовнішній політиці сполучених Штатів Америки (поч. 1990-х–поч. 2000-х рр.). *Eastern Review*. 2012. Т.01. С. 53-72. URL: <http://hdl.handle.net/11089/18521> (дата звернення: 06.12.2024).

7. Дорош С. Санкції проти Росії: чи був ефект? *BBC News Україна*. 2016. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-38247744> (дата звернення: 06.12.2024).

8. Дорошко М.С. Вплив політики «перезавантаження» відносин США з Російською Федерацією на переструктурування пострадянського геополітичного простору. Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. Київ: КиМУ, 2010. Вип. 1. С. 108-119. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/58737/08-Doroshko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 06.12.2024).

9. Дудко І.Д. Україна в системі стратегічних орієнтирів США: від ретроспективи до сучасної аналітики: монографія /за заг.ред. професорів С.Шергіна, В.Космини. Київ: Дипломатична Академія України при МЗС України, 2017. С. 321-339. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31672/1/7_Монограф_МІЖНАР_РЕГІОН_ПРОЦЕС.pdf (дата звернення: 06.12.2024).

10. Дудко І. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа в умовах формування нового світопорядку. *Політичне життя*. 2023. №1. С. 62-68.

11. Жигайло В. М. Український вектор зовнішньої політики США за каденції Д. Трампа. *European Political and Law Discourse*. 2019. Vol. 6. Issue 6. P. 21-28. URL: https://eppd13.cz/?page_id=1492 (дата звернення: 06.12.2024).

12. Захаров Д. Американські військові обмежили функції переданих Україні контрбатареєних радарних систем. *Дзеркало тижня 2017* URL: https://zn.ua/ukr/UKRAINE/amerikanski-viyskovyi-obmezili-funkciyi-peredanih-ukrayini-kontrbatareynih-radarnih-sistem-butusov-242334_.html (дата звернення: 06.12.2024).

13. Івасечко О., Лопушанський П. Військова допомога США Україні у протидії збройній агресії Росії у 2014-2023рр. *Вісник Львівського університету*. 2023. Вип.49. С. 259–269. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/49_2023/32.pdf (дата звернення: 06.12.2024).

14. Кондратенко О. Політика США щодо України в умовах становлення нового світового порядку. *Американська історія і політика*: електрон. наук. фахове вид. 2020. С. 34-46. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/en/archive/9-2/2020-9-kondratenko/> (дата звернення: 06.12.2024).
15. Лакішик Д. Особливості американсько-українських відносин у 1991-2004рр. *Американська історія і політика*: електрон. наук. фахове вид. 2018. С. 50-58. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/wp-content/uploads/2018/11/9-Lakishyk-50-58.pdf> (дата звернення: 06.12.2024).
16. Лимар М., Тихоненко І. Американська допомога Україні у сфері безпеки: механізми та практика реалізації. *Американська історія і політика*: електрон. наук. фахове вид. 2022. С. 16-25. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/uk/amerikanska-dopomoga-ukra%dl%97ni-u-sferi-bezpeki-mexanizmi-ta-praktika-realizacii/> (дата звернення: 06.12.2024).
17. Лобода Д.О., Паніна І.Г. Політика адміністрацій президентів Барака Обама та Джо Байдена щодо агресії РФ проти України. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. Том 2. № 14. С. 39-43. URL: <https://jvestniksss.donnu.edu.ua/article/view/12811/12716> (дата звернення 06.12.2024).
18. Михтуненко В. Особливості зовнішньополітичного курсу США у східній Європі в період президентства Д. Трампа. *Американська історія і політика*: електрон. наук. фахове вид. 2022. С. 26-35. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/uk/osoblivosti-zovnishnopolitichnogo-kursu-ssha-u-sxidnij-yevropi-v-period-prezidentstva-d-trampa/> (дата звернення: 06.12.2024).
19. Носов О. «Джавеліни», боєприпаси під «калібри НАТО», медаптечки — щира і швидка допомога США для наших військових на передовій. *Міністерство оборони України*. URL:

<https://web.archive.org/web/20211022202427/https://www.mil.gov.ua/news/2021/10/22/dzhavelini-boepripasi-pid-kalibri-nato-medaptechki-shhira-i-shvidka-dopomoga-ssha-dlya-nashih-vijskovih-na-peredovij-oleksandr-nosov/> (дата звернення: 06.12.2024).

20. Орлик В.В. Пріоритети політики США щодо України. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2021. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-05/usa-policy-toward-ukraine.pdf> (дата звернення 06.12.2024).

21. Пашков В.О. Динаміка українсько- американських відносин за часів адміністрації Б. Обама (2014-2016). *Міжнародні та політичні дослідження*. 2021. Вип. 34. С.107-122. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1498492> (дата звернення: 06.12.2024).

22. Пітей Н. Реакція адміністрації Б.Обама на події в Криму та на Донбасі: від «політики умиротворення» до різкого засудження дій РФ. *Безпеківі виклики у геополітиці XXI століття*.: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 23–24 листоп. 2017 р.). 2017. С. 61-65. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/conference-23-11-2017.pdf> (дата звернення: 06.12.2024).

23. Пріоритети українсько-американського співробітництва (Дорожня карта). *Верховна Рада України*: сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_132#Text (дата звернення: 06.12.2024).

24. Свиридюк Ю. Байден планує просити у Конгресу 100 млрд доларів допомоги Україні та Ізраїлю. *Суспільне Новини*. URL: https://suspilne.media/596449-bajden-planue-prositi-u-kongresu-100-mlrd-dolariv-dopomogi-ukraini-ta-izrailu/?utm_source=copylink&utm_medium=ps (дата звернення: 06.12.2024).

25. Харченко І. Україно-американські відносини (1991-2002), еволюція, характер, основні проблеми: реф. 2005. 6с. URL:

<https://web.archive.org/web/20070526055812/http://www.refine.org.ua/pageid-3170-1.html> (дата звернення: 06.12.2024).

26. Худолій А.О. Америка в постбіполярному світі: інерція політичних стереотипів: монографія. Острог: Острозька академія, 2010. 128 с. URL:

<https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/726/1/%2B%2BXудолій%20Америка%20в%20постбіполярному%20світі.pdf> (дата звернення: 06.12.2024).

27. Худолій А.О. Американсько-українські відносини в світлі викликів ХХІ століття. *Американська історія та політика*. 2016. № 1. С. 115-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ahp_2016_1_17 (дата звернення: 06.12.2024).

28. Худолій, А.О. Зовнішня політика США у Східній Європі та перспективи розвитку України в 90–х роках ХХ століття. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія. Ужгород : Говерла, 2009. Вип. 12. С. 194–198. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10357/1/ЗОВНІШНЯ%20ПОЛІТИКА%20США%20У%20СХІДНІЙ%20ЄВРОПІ%20ТА%20ПЕРСПЕКТИВИ%20РОЗВИТКУ%20УКРАЇНИ.pdf> (дата звернення: 06.12.2024).

29. Черниш А. Роль США в російсько-українській війні: як і чому Вашингтон підтримує Україну? *Аналітичний центр ADASTRA*. 2022. URL: <https://adastra.org.ua/blog/rol-ssha-v-rosijsko-ukrayinskij-vijni-yak-i-chomu-vashington-pidtrimuye-ukrayinu> (дата звернення: 06.12.2024).

30. Щербак Ю. Україна на «шахівниці» Буша-старшого. *День*. 2004р. № 87. URL: <https://day.kyiv.ua/article/nota-bene/ukrayina-na-shakhivnytsi-busha-starshoho> (дата звернення: 06.12.2024).

31. Ялі М. Успіхи та невдачі зовнішньої політики Б. Обама. *Дослідження світової політики*: Зб. наук. праць. 2012. С. 113-124. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3847> (дата звернення: 06.12.2024).

32. Aid allocations to Ukraine from the United States since the Russian invasion until August 31, 2024 by type. *Statista*. 2024. URL:

<https://www.statista.com/statistics/1311176/aid-ukraine-united-states/> (last accessed: 06.12.2024)

33. Åslund A. New US-Ukraine Charter underlines American commitment to Ukrainian security. *Atlantic Council*. 2021. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/new-us-ukraine-charter-underlines-american-commitment-to-ukrainian-security/> (last accessed: 06.12.2024)

34. Biden J. Why America Must Lead Again. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-01-23/why-america-must-lead-again> (last accessed: 06.12.2024)

35. Cillizza C. Donald Trump's ABC interview may be his best/worst yet. *The Washington Post*. 2016. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/08/01/donald-trumps-abc-interview-may-be-his-bestworst-yet/> (last accessed: 06.12.2024)

36. Cocor S. A partnership in time of crisis: U.S. -Ukraine relations during the Obama administration. *Euro-Atlantic Studies New Series*. 2023. Vol. 6. P 7-44. URL: https://www.researchgate.net/publication/384238870_A_partnership_in_time_of_crisis_US_-Ukraine_relations_during_the_Obama_administration (last accessed: 06.12.2024)

37. Coen S. Trump urges Republicans to reject border and Ukraine aid bill. *The Telegraph*. 2024. URL: <https://www.telegraph.co.uk/us/news/2024/02/05/donald-trump-republicans-reject-border-ukraine-israel-bill/> (last accessed: 06.12.2024)

38. Copeland J. Wide partisan divisions remain in Americans' views of the war in Ukraine. *Pew Research Center*. 2024. URL: <https://www.pewresearch.org/short-reads/2024/11/25/wide-partisan-divisions-remain-in-americans-views-of-the-war-in-ukraine/> (last accessed: 06.12.2024)

39. Deyermond R. The Trump presidency, Russia and Ukraine: explaining incoherence. *International Affairs*. Vol. 99(4). 2023. P. 1595–1614.

40. Dunn A. As Russian invasion nears one-year mark, partisans grow further apart on U.S. support for Ukraine. *Pew Research Center*. 2023. URL: <https://web.archive.org/web/20230421212340/https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/01/31/as-russian-invasion-nears-one-year-mark-partisans-grow-further-apart-on-u-s-support-for-ukraine/> (last accessed: 06.12.2024)
41. Edwards C., Hammond E. US allows Ukraine to use long-range missile strikes into Russia. *CNN*. 2024. URL: <https://edition.cnn.com/world/live-news/ukraine-russia-war-11-18-24/index.html> (last accessed: 06.12.2024)
42. Fact Sheet on U.S. Security Assistance to Ukraine. *US Department of Defense*. <https://media.defense.gov/2024/Nov/01/2003576673/-1/-1/1/UKRAINE-FACT-SHEET-1-NOVEMBER.PDF> (last accessed: 06.12.2024)
43. Forrest J. Trump won't commit to backing Ukraine in war with Russia. *CNN*. 2023. URL: <https://edition.cnn.com/2023/05/10/politics/ukraine-russia-putin-trump-town-hall/index.html> (last accessed: 06.12.2024)
44. Frenkel S., Thompson S. A. How Russia and Right-Wing Americans Converged on War in Ukraine. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/23/technology/russia-american-far-right-ukraine.html> (last accessed: 06.12.2024)
45. Garnett S. U.S.-Ukrainian Relations: Past, Present, and Future. *Harvard Ukrainian Studies*. Vol. 20, Ukraine in the World: Studies in the International Relations and Security Structure of a Newly Independent State, 1996. P. 103-124. URL: <https://www.jstor.org/stable/41036686> (last accessed: 06.12.2024)
46. Gedeon J. Trump calls Putin 'genius' and 'savvy' for Ukraine invasion. *Politico*. URL: <https://www.politico.com/news/2022/02/23/trump-putin-ukraine-invasion-00010923> (last accessed: 06.12.2024)
47. ICYMI: Rubio Joins NBC's Meet the Press. *Marco Rubio Official Website*. 2024. URL: <https://www.rubio.senate.gov/icymi-rubio-joins-nbcs-meet-the-press-2/> (last accessed: 06.12.2024)

48. Karatnycky A. The Long, Destructive Shadow of Obama's Russia Doctrine. *Foreign Policy*. 2023. URL: <https://foreignpolicy.com/2023/07/11/obama-russia-ukraine-war-putin-2014-crimea-georgia-biden/> (last accessed: 06.12.2024)
49. Kucheryavets M., Oleniak L. Pete Hegseth's journey from Fox News to Pentagon and stance on Ukraine. *RBC Ukraine*. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/analytics/pete-hegseth-s-journey-from-fox-news-to-pentagon-1731502370.html> (last accessed: 06.12.2024)
50. Kuzio, T.. Ukraine's relations with the west: disinterest, partnership, disillusionment. *European Security*. 2003. Vol. 12(2). P 21-44. URL: https://www.researchgate.net/publication/248953359_Ukraine's_relations_with_the_west_disinterest_partnership_disillusionment (last accessed: 06.12.2024)
51. LeVine M. Trump says Ukraine's Zelensky should 'never have let that war start. *The Washington Post*. 2024. URL: <https://www.washingtonpost.com/politics/2024/10/17/trump-zelensky-ukraine-war-start/> (last accessed: 06.12.2024)
52. Lymar M. The U.S.-Ukrainian economic relations under Barack Obama in the context of European integration. *Evropský Politický a Právní Diskurz*. 2017. Vol. 4(4). P. 64-70. URL: https://www.researchgate.net/publication/341219437_The_US-Ukrainian_Economic_Relations_under_the_Presidency_of_Barack_Obama_in_the_Context_of_European_Integration (last accessed: 06.12.2024)
53. Morelli V. Ukraine: Current Issues and U.S. Policy. *Congressional Research Service*. 2017. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/RL33460.pdf> (last accessed: 06.12.2024)
54. National Security Strategy of the United States. *White House*. 1990. URL: <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1990.pdf?ver=x5cwOoze0oak2BjhXekM-Q%3D%3D> (last accessed: 06.12.2024)

55. National Security Strategy of the United States. *White House*. 1991. URL: <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1991.pdf?ver=3sIpLiQwmknO-RplyPeAHw%3d%3d> (last accessed: 06.12.2024)
56. Obama B. Renewing American Leadership. *Foreign Affairs*. URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/renewing-american-leadership> (last accessed: 06.12.2024)
57. Pashkov V. The Donald Trump Factor and US-Ukrainian Relations (2017-2020): From Strategic Friendship to Cold Partnership. *Lithuanian Annual Strategic Review*. 2024. Vol. 22(1). P. 175-202
58. Pifer S. US-Russia Relations in the Obama Era: From Reset to Refreeze? *OSCE Yearbook 2014*. 2015. P. 111-123. URL: https://ifsh.de/file-CORE/documents/yearbook/english/14/Pifer-en_S.pdf (last accessed: 06.12.2024)
59. Public Expresses Mixed Views of U.S. Response to Russia's Invasion of Ukraine. *Pew Research Center*. 2022. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2022/03/15/public-expresses-mixed-views-of-u-s-response-to-russias-invasion-of-ukraine/> (last accessed: 06.12.2024)
60. Remarks by Vice President Pence at NATO Engages: The Alliance at 70. *Trump White House Archive*. 2019. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-nato-engages-alliance-70/> (last accessed: 06.12.2024)
61. Rodriguez R. G. US-Ukraine Relations In The Post-Soviet Era. *European Scientific Journal*, 2016. P. 383-426. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/236414447.pdf> (last accessed: 06.12.2024)
62. Roth A. Biden administration announces additional \$725m in military assistance to Ukraine. *The Guardian*. 2024. URL: <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/03/biden-ukraine-russia-trump-military-assistance> (last accessed: 06.12.2024)

63. Sanctions against Russia – a timeline. *S&P Global*. 2024. URL: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/latest-news-headlines/sanctions-against-russia-8211-a-timeline-69602559> (last accessed: 06.12.2024)
64. Security Assistance Monitor. Center for International Policy. <https://internationalpolicy.org/programs/sam/> (last accessed: 06.12.2024)
65. Shamraeva V. Foreign Policy of the USA in the context of the Development of Ukrainian-American Collaboration. *Przegląd Politologiczny*. 2018. P. 39-45. URL: <http://przeglad.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2013/11/pp-3-2013-039-046.pdf> (last accessed: 06.12.2024)
66. The United States and Ukraine: Strategic Partners. Fact Sheet. *US Department of State*. 2021. URL: <https://www.state.gov/the-united-states-and-ukraine-strategic-partners/> (last accessed: 06.12.2024)
67. US-Ukraine Charter on Strategic Partnership. *US Department of State*. 2021. URL: <https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/> (last accessed: 06.12.2024)
68. *Vought R. Official Account on X*. 2023. URL: <https://x.com/russvought/status/1640429953807163411> (last accessed: 06.12.2024)
69. *Vought R. Official Account on X*. 2023. URL: <https://x.com/russvought/status/1652459723969495040> (last accessed: 06.12.2024)
70. Woźniak M. The Ukraine Crisis and Shift in US Foreign Policy. *Interdisciplinary Political and Cultural Journal*. Vol. 18. No. 2. 2016. P. 87-102. URL: <https://czasopisma.uni.lodz.pl/international/article/view/1723/1397> (last accessed: 06.12.2024)
71. Yildirim E. Trump says Zelenskyy insulted him; House GOP to probe Ukraine leader's PA trip. *CNBC*. 2024. URL: <https://www.cNBC.com/2024/09/25/zelenskyy-insulted-him-house-gop-to-probe-ukraine-leaders-pa-trip-.html> (last accessed: 06.12.2024)

72. York C. Marco Rubio's stance on Russia's war in Ukraine — what we know. *Kyiv Independent*. 2024. URL: <https://kyivindependent.com/marc-rubios-stance-on-russias-war-in-ukraine-what-we-know/> (last accessed: 06.12.2024)